

Leto XIX. Stev. 81

DIREKTOR »BORBE«
VLAJKO BEGOVIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
MIROSLAV VITOROVIC
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka. — Cena 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 1. OKTOBRA
1944 * MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORO JE IZHA-
JALA KOT DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1946 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
* OD 1. JUNJA 1948 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

OB BITKI ZA DIEN BIEN FU

Pariz, ZDA in vojna v Indokini

Ali se bo Washington odločil za poseg v indokitajsko vojno?

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Pariz, 5. aprila

V Parizu pripisujejo velik pomen vesti, da je bila v State Departementu v navzočnosti Fostera Dullesa seja, na kateri je načelnik generalštaba admiral Radford pred skupino članov Kongresa obrazložil položaj v Indokini. Ta seja je prišla v času, ko Pariz z napeto pozornostjo spremlja napore ameriške administracije, da bi pripravila Kongres in javno mnenje na možnost, da bi ZDA krepkeje posegle v indokitajsko vojno.

Senator Knowland, ki se je udeležil tega sestanka, je izjavil, da je položaj v Indokini zelo težaven, in pripomnil, da ima »svobodni svet« na razpolago učinkovita sredstva, da zaustavi »komunistično invazijo«. Naštevajoč ta sredstva je vodja republikanske večine v Kongresu omenil tudi bombardiranje kitajskega ozemlja, če bi kitajska vlada Ho Si Minhu ne ustavila pomoči.

Vztrajnost branilcev in napadalcev, da bi bitko za Dien Bien Fu po vsej sili odločili v svoj prid, razkriva politično propa-

Istanbulski časniki so priobčili na prvih straneh intervju predsednika Tita

Ankara, 5. aprila (Tanjug). Vsi istanbulski časniki priobčujejo na prvih straneh intervju, ki ga je predsednik republike Josip Broz-Tito dal anatolski agenciji. Časniki v naslovih in podnaslovih poudarjajo pomen prijateljstva med Turčijo in Jugoslavijo, navajajoč besede maršala Tita, da je ankarški sporazum postal stvar dejanskega sporazuma in da si vse tri države prizadevajo, da bi ga okrepile.

Neodvisni časnik »Vatan« med drugim poudarja besede maršala Tita, da bo njegov obisk v Turčiji okrepil prijateljstvo in zavezništvo med obema državama.

INTERVJU MINISTRA STEFANOPULOSA

ANKARSKI VOJAŠKI RAZGOVORI

so se zaključili z zadovoljivim rezultatom

Atene, 5. aprila (Tanjug). — V intervjuju nekemu solunskemu časniku je minister Stefanopulos izrazil zadovoljstvo vlade sprico sadov nedavnih vojaških razgovorov v Ankari. Potem ko je zanimal, da so se na tej konferenci razgovarjali o sklenitvi posebne vojaške zveze med tremi balkanskimi državami, je Stefanopulos pripomnil, da so na teh razgovorih poiskali najboljši način, kako zagotoviti obrambo treh držav.

»Iz uradnega poročila je videti, da so se ankarški vojaški razgovori zaključili z zadovolji-

Prihod egiptovskega poslanika

Beograd, 5. aprila (Tanjug). — Davi je prispel v Beograd novi egiptovski poslanik v Jugoslaviji Hussein Ruždi. Na železniški postaji ga je sprejel namestnik načelnika protokola Državnega tajništva za zunanje zadeve Vladimir Marinović.

ČILSKI ODPRAVNIK POSLOV G. OJELA

O POTI NAŠE GOSPODARSKE DELEGACIJE V DEŽELE LATINSKE AMERIKE

V zvezi z bližnjim obiskom jugoslovanske gospodarske delegacije v južnoameriških državah je čilski odpravnik poslov v Beogradu g. Juan Ojela izjavil uredniku Jugopressa tole:

»Sodim, da ima obisk jugoslovanske gospodarske delegacije v državah Latinske Amerike velik pomen. Ta obisk bi lahko označil začetek široke trgovinske izmenjave med Jugoslavijo in Latinsko Ameriko. V tej izmenjavi bi Jugoslavija sodelovala z industrijskimi proizvodi, države Latinske Amerike pa z naravnimi bogastvom in surovinami.

G. Ojela je zatem dejal: »Prepričan sem, da bo jugoslovanska

gandni pomen boja za to trdnjavo, saj njena strateška važnost ni v skladu z žrtvami na obeh straneh.

Ko se je odločil za boj do končnega izida, do poslednjega živega branilca v tem izpostavljenem položaju francosko-vietnamskih enot v džunglah Indokine, je francoski generalštab nedvomno upošteval predvsem to, da je treba izkoristiti epopejo branilcev Dien Bien Fua za to, da bi izboljšali moralo Francije in tuje javnosti, razen tega morda pa tudi pred tem vplivati na sklepe ameriške administracije v trenutku, ko leta pripravljajo predlog Kongresu o povečanju vojaške pomoči evropskim državam v trenutku, ko se v Ameriki pojavlja razpoloženje, da morajo ZDA krepkeje poseči v vojno proti Vietnamu.

Neuspehi francosko-vietnamskih enot v bližnji preteklosti so

vzbudili v francoski in tuji javnosti vtis, da je Vietnam nemogoče z vojaškimi akcijami prisiliti na kapitulacijo. Nezadovoljstvo v Washingtonu je bilo očitno in čedalje pogostejše je bilo slišati kritiko na račun francoskega poveljstva. V zadnjem času pa je opaziti, da sta se razpoloženje in ton spremenila tako v Franciji kot tudi v Ameriki, od koder je vse bolj in bolj slišati pohvale na račun francoske hrabrosti, pa tudi ameriški tisk posveča čedalje več pozornosti in prostora epopeji branilcev Dien Bien Fua, slaveč osebnost polkovnika De Castrisa, o katerem se je predsednik Eisenhower zelo laskavo izrazil in celo pripomnil, da bi ga on že povisal v generala.

Po obisku generala Elya v Washingtonu in mnogih izjavah ameriških uradnih osebosti v Parizu in Washingtonu je postalo jasno, da bodo ZDA povečale gospodarsko in vojaško pomoč Franciji, da bi nadaljevala vojno proti Ho Si Minhu. Toda čedalje vztrajneje krožijo govornice, da ZDA ne bodo obstale pri tem in da je moč pričakovati njihov neposrednejši poseg v indokitajsko vojno.

B. Pešić

Dullesove izjave o EOS in Indokini

Kitajska omogočila okrepitev agresije

Washington, 5. aprila (AFP). Ameriški zunanji minister Dulles je izjavil danes v Predstavniškem domu, da bi »z gledišča svobodnega sveta vsako odlaganje ratifikacije sporazuma o evropski obrambni skupnosti bilo negativno činiteljsko.

To je izjavil v zvezi z razpravo o ameriškem programu pomoči tujini.

Govorec o sporazumu o EOS je Dulles dejal, da bi bila v primeru, če sporazuma ne bi ratificirali, ogrožena možnost organizacije severnoatlantskega pakta, da se opre na vlogo Nemčije pri uveljavljanju strateških načrtov atlantske skupnosti. Dulles je pripomnil, da organizacija severnoatlantskega pakta potrebuje nemški prispevek, predvsem pa potrebuje francosko-nemško enotnost.

Dulles se je zatem ukvarjal z vprašanjem Indokine, poudarjajoč, da položaj v tem delu sveta še nadalje označuje resno nevarnost.

Zatem je opozoril, da je Kitajska omogočila okrepitev agresije na Indokino in da je »cilj komunistov nadzorovati vso Jugovzhodno Azijo, kakor tudi Indokino«.

Nota Sovjetske zveze zahodnim velesilam o tehničnih vprašanjih ženevske konference

Moskva, 5. aprila (AFP). — Sovjetski zunanji minister Molotov je izročil danes veleposlanikom treh zahodnih velesil noto, ki se tiče tehničnih vprašanj, v zvezi z bližnjo ženevsko konferenco.

chill je danes v Spodnjem domu izjavil, da sodi, da poskusi z vodikovo bombo na Tihem oceanu »povečujejo možnosti, da bi dosegli mir na svetu«. Govorec v debati o vodikovi bombi, ki se je danes začela, je Churchill dodal, da ne bo zahteval od ameriške vlade, naj preneha s poskusi, ki jih namerava izvesti do konca tega meseca. Churchill je tudi poudaril, da ni prav nič utemeljena trditev, ki se je pojavila v javnosti, da učinek eksplozij vodikove bombe na Tihem oceanu ni moč kontrolirati.

Predsednik Churchill je zatem pripomnil, da v ZDA na veliko izdelujejo vodikovo bombo. »Prepričan sem«, je dejal Churchill, »da jih v manjši meri in tudi v manj rušilni obliki na veliko izdelujejo v Sovjetski zvezi.«

O resoluciji laburistične opozicije, v kateri zahtevajo čim-

V Fizikalnem inštitutu v Ljubljani so odkrili spomenik Borisu Kidriču

Slavnosti so prisostvovali mnogi ugledni predstavniki javnega življenja

Ljubljana, 5. aprila.

V Fizikalnem inštitutu »Jožeta Štefana« v Ljubljani je bila danes dopoldne pomembna slovesnost: odkritje spomenika pokojnemu Borisu Kidriču, ki si je pridobil za inštitut velike zasluge.

Slovesnosti so prisostvovali: predsednik Ljudske skupščine Slovenije Miha Marinko s podpredsednikom dr. Ferdinandom Kozskom, podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije dr. Marijan Breclj s člani Sveta, člani CK ZKS, predsednik Republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije Janko Rudolf, rektor ljubljanske univerze dr. Fran Zwitter, predstavniki znanstvenih inštitutov in drugih ustanov v Ljubljani, predsednik MLO Ljubljane dr. Heli Modic, sekretar okrajnega komiteja ZKS za ljubljanski okraj Janez Vipotnik in mnogi drugi predstavniki političnih ter množičnih organizacij in ustanov.

Upravnik Fizikalnega inštitu-

ta akademski prof. dr. Anton Peterlin je pred odkritjem spomenika orisal vsestransko razumevanje pokojnega Borisa Kidriča do znanstvenega dela. Tovarš Josip Vidmar, ki je v imenu Slovenske akademije znanosti in umetnosti odkril spomenik, je dejal, naj ta spomenik spominja sedanjosti in bodoče znanstvene delavce na tovariša Kidriča, neustrahovitega delavca z izredno energijo, inteligenco in ljubeznijo do znanstvenega dela, na tovariša Kidriča — predstavnika naprednega sloja s Komunistično partijo oziroma Zvezo komunistov na čelu, v imenu katere je delal in izgorjel za boljše bodočnost našega ljudstva.

Po odkritju spomenika so si gostje ogledali Inštitut, ki v sklopu podobnega inštituta v Zagrebu in Vinčici pri Beogradu prodira vse globlje v tajnosti jedrske fizike in drugega znanstvenega raziskovanja.

K. M.

Z odkritja spomenika Borisu Kidriču med govorom Josipa Vidmarja

OBCNI ZBOR GLAVNE ZADRUŽNE ZVEZE JUGOSLAVIJE

Kmetijsko zadružništvo je najpomembnejša gibalna sila za razvoj in napredek kmetijske proizvodnje

je dejal predsednik Zadružne zveze FLRJ tovariš Moma Marković v svojem poročilu o delu Glavnega odbora

Skopje, 5. aprila

V Skoplju se je začel danes četrti redni letni občni zbor Glavne zadružne zveze FLRJ. Razen 350 delegatov iz vseh krajev naše države se ga udeležujejo tudi predsednik Izvršnega sveta Makedonije Ljubčo Arsov, član Izvršnega sveta Hrvatske Slavko Komar, član Izvršnega sveta Srbije Risto Antunović ter člani Izvršnega sveta Makedonije, več ljudskih poslancev itd.

O delu upravnega odbora Glavne zadružne zveze od tretjega občnega zbora je danes poročal predsednik Zadružne zveze

Moma Marković. Poudaril je, da je bilo pospeševanje kmetijstva eno najvažnejših vprašanj, s katerim se je ukvarjala ljudska oblast od osvoboditve do danes. Vrsta ukrepov v naši gospodarski politiki je omogočila, da je naše kmetijstvo znatno napredovalo.

Ko je govoril o delu v našem kmetijstvu v zadnjih letih, je tovariš Moma Marković med drugim rekel:

»Ukinitve administrativnih ukrepov v kmetijstvu (sistem odkupa, distribucije, planiranja setve in podobno), je ugodno vplivala na zboljšanje kmetijstva in na večjo zainteresiranost kmetov na povečanju proizvodnje. Uredba o imovinskih odnosih v kmetijskih delovnih združenjih je tudi pripomogla k povečanju kmetijske proizvodnje, ker smo vzpostavili svobodne odnose v združenjih in vzpodbudili proizvodjalne sile na vasi.

POMOČ SKUPNOSTI KMETIJSTVU

Novo uredbo o kmetijskih združenjih, zakon o prostem prometu z zemljo, ki ga pripravljamo, zlasti pa uvedba davka po katastrskem dohodku, vse to bo pripomoglo, da se bo kmetijska proizvodnja še uspešneje razvijala. Razen tega bo naša socialistična skupnost letos, zlasti pa v prihodnjih letih, lahko pomagala

našemu kmetijstvu s ceneni investicijskimi in obratnimi krediti. Družbena investicijska sredstva za kmetijstvo znašajo v družbenem planu za letošnje leto 15.300.000.000 din, v številu 850 milijonov proračunskih sredstev za prekop Donava — Tisa — Donava. Za živilsko industrijo na vasi je določenih 8.600.000.000 din, tako da znašajo skupna sredstva 23.900.000.000 din. Razen kreditov, ki jih bodo dajali raznim združenjem in kmetijskim posestvom, bodo dobivali kredite tudi posamezni kmetje. Za te kredite je določenih 2.500.000.000 din, in sicer za nakup plemenske živine, za ureditev sadovnjakov in vinogradov, za zgraditev raznih gospodarskih poslopj ter za nakup kmetijskih strojev in orodja.

Banke pa bodo dajale obratne kredite za nakup dobrih semen, umetnega gnojila, modre galice itd. Posamezni kmetje bodo dobivali te kredite izključno preko zadrug in z ugodnimi pogoji.

Potem je Moma Marković poudaril:

»Za letošnje leto določeni investicijski krediti sicer ne bodo zadovoljili vseh potreb našega kmetijstva, vendar pa je to znatna vsota, ki jo daje naša socialistična skupnost za potrebe kmetijstva. Zato moramo paziti, da bomo ta sredstva kar najbolj racionalno uporabili.«

Potem ko je opozoril na nekatere pomanjkljivosti v lanskem (Nadaljevanje na 2. strani)

Vremenska napoved

Vremenska napoved za torek, 6. aprila: Ponoči in dopoldne oblačno vreme s padavinami, pomeje postopno zboljšanje. Temperatura nekoliko nižja.

RAZŠIRJENI PLENUM CK LM SLOVENIJE

Člani Ljudske mladine naj bodo nosilci naprednih idejnih vplivov

O Ljudski mladini kot družbeno-politični organizaciji je poročal Tine Remškar. V razpravi je sodelovala tudi organizacijska sekretarka CK ZKS Vida Tomšič

Ljubljana, 5. aprila.

Danes se je začel v Ljubljani razširjeni plenem CK LM Slovenije, ki se bo jutri še nadaljeval. Udeležila se ga je tudi organizacijska sekretarka CK ZKS Vida Tomšičeva. O organizaciji ljudske mladine kot družbeno-politični organizaciji je govoril predsednik CK LMS Tine Remškar.

Med drugim je govoril o nekaterih tujih vplivih, katerim tu in tam podlega mladina. Čeprav pri nas ni bilo izrazitih pojavov, da bi se mladina opredelila na primer za Džilasa in njegove poglede na svet, pa je opaziti pri delu srednješolske in univerzitetne mladine, da se vnaša za nekatera napačna pojmovanja zapadne demokracije, kar Ljudska mladina nikakor ne sme podcenjevati, temveč se mora v bodoče še bolj boriti, da bo mladina osvojila napreden pogled na svet. Njena naloga je, da dviga zavest mladine ter še bolj utrjuje organizacijo, pri kateri je poudariti njen program, ki ga ima kot sestavni del SZDL. Tine Remškar je nadalje pojasnil, da je bilo prav zadnje leto opaziti, da so se organizacije LM predvsem ukvarjale s pritegnitvijo mladine v razne družbene organizacije, predvsem športne in podobne, manj pa so skrble za to, kakšen je vpliv v teh različnih društvih na mladino in kar je še slabše, čestokrat so organizacije LM zamenjale politično vzgojo članstva.

Večja demokratizacija in širše družbeno upravljanje sta omogočila večji polet tudi mladini. Tudi med sedanjo mladino je vrsta takih, ki so pripravljeni delati v različnih društvih, se boriti, ki kažejo mnogo značilnosti nekdanjih skofincev. Tudi zadnje okrajne konference so uspeli zlasti zato, ker se mladinci po večini ne bojijo več govoriti na sestankih in konferencah, marveč odločno načenujajo probleme, ki jih zanimajo. Opaziti pa je še vedno premalo zanimanja mladincev in mladink za delo v organih ljudske oblasti in v delavskih svetih, medtem ko je v sindikalnih odborih sedaj že dokajšen del mladih članov. Glede družbenega udejstvovanja

pa je Tine Remškar poudaril, da izživljanje v raznih društvih in športih ne sme biti končen cilj prizadevanja LM, temveč samo sredstvo za širjenje idejnega vpliva mladine ter bo treba v bodoče vsebinsko stran družbenega življenja še podrobneje analizirati in opozoriti na napačne zlasti športna društva. Dalj časa se je zadržal pri

Med zasedanjem plenuma

problemih šolske mladine. Obrazložil je, zakaj je organizacija in odtegnitev organizacij LM iz šol omrtvila delovanje zlasti srednješolske mladine. Med razpravo po referatu so Mariborčani sicer temu oporekali, vendar pa je zavzemanje za ponovno vzpostavitev organizacij LM po šolah upravičeno. Nešteto je problemov, o

katerih bi morala organizacija LM po šolah razpravljati, medtem ko to dostikrat na terenskih organizacijah ni bilo mogoče.

O tem je nekaj besed spregovorila tudi Vida Tomšičeva, ki je poudarila, kako mora član LM biti vsepovsod nosilec idejnih vplivov na množice in da je treba prav zato tudi organizacijsko zagotoviti udejstvovanje mladine

organizacije LM po šolah potrebne ne le sedaj, ko je pred nami šolska reforma, za katero se seveda zanima tudi mladina, temveč, da bo to potrebno tudi v bodoče, ko bodo te stvari že urejene, saj je konec koncev šola kraj, kjer se mladina dnevno zbira in ostaja po več ur. Opozorila pa je mladince tudi na to, da bi bilo zelo napačno, če bi se zavzemali za ostro delitev dela ali na terenu ali v šoli. Nekje je pač mladinec včlanjen, drugod, na terenu ali na šoli, pa se prav tako kot član udejstvuje. Glede tujih vplivov, katerim včasih zapade tudi mladina, pa je opozorila zlasti na ugotovitve III. plenuma ter poudarila, kako je ta spopad z meščansko anarhistično miselnostjo važen tudi za idejno diskusijo v LM. Glede teh stališč si mora biti mladina na jasnem, ker bi sicer tudi pri razpravi n. pr. o šolskih reformah lahko zapadla anarhističnim pojmovanjem. Dejala je, da mladini ne smemo jemati poleta, da pa ga mora mladinska organizacija pravilno usmerjati. Na koncu je še opozorila, da bi za zboljševanje med dijaško in delavsko mladino ter kmečko mladino bilo dobro, če bi n. pr. mladina v gimnazijih večkrat obiskala tovariša v večjih tovarnah. Pri razpravljanju o zadrudnih vprašanjih bi na pr. mladina iz mesta lahko odšla na obisk k tovarišem na deželi, ob raznih državnih praznikih kot za 1. maj pa bi lahko prirejali skupne izlete, zažiganje kresov itd.

Pisma uredništva

Za učinkovitejše zdravljenje zavarovancev

Tovariš urednik! Razprava o pereh vprašanjih bolniške panoge socialnega zavarovanja v dnevnem tisku in na sestankih zainteresirancev me je napotila, da spregovorim tudi o stališču nekaterih zdravnikov socialnega zavarovanja o tem vprašanju.

Zdravnikom, ki delajo v ambulantah socialnega zavarovanja, povzroča nedvomno največje težave vsakdanji množični naval bolnikov ne glede na to, ali gre za ambulante mestnih okrajev, podjetij, domov ljudskega zdravja ali poliklinik. Vsi dosedanji poskusi, da bi bolniki lahko prišli do zdravnikov, pa tudi do privatnih ambulant posameznih specialistov, ki jim plačuje honorarje kakor drugim sanitarnim ustanovam zavod za socialno zavarovanje, niso rodili zaželenega uspeha. Vzrokov je več. Naj omenim samo enega. V ambulantah z množičnimi pregledi mladi, neizkušeni zdravniki čisto ne pridejo niti do približne diagnoze bolezni, delovno sposobnost bolnikov pa presojajo bolj po subjektivnem občutku ali po bolnikovi izjavi kakor po lastnem preučanju. Mnogi laboratorijski in specialistični izvidi neizkušenega zdravnika čisto še bolj zbegajo, če naj ugotovi, ali je pregledani zavarovavec sposoben za delo ali ne. Razen tega izkušeni starejši zdravniki-specialisti neradi pripišejo k svoji strokovni diagnozi mnenje o delovni sposobnosti zavarovancev. To prepustijo zdravniku ambulante.

Mnogi zdravniki ne ravnaajo prav, ko istovetno razne, tudi kronične bolezni in hibe z oceno »nesposoben za delo«. N. pr. stare brazgotine na dvanaesterniku,

pobešen želodec, zastarele pljučne katere z nahuho, napake v srčnih prekatih brez znakov poslabšanja funkcij teh organov, kakor tudi posledice raznih poškodb na nogah, rokah itd. Delavcev in uslužbencev s takimi in podobnimi hibami je zelo mnogo, lahko rečemo dobra polovica na vsakdanjih pregledih. Mnogo je tudi občutljivih bolnikov, ki ljubosumno čuvajo, čeprav že raztrgane, cele kupe rentgenskih in specialističnih izvidov, potrdil o zdraviliškem zdravljenju ali odpustnic iz bolnišnic, da bi na pregledu in pred komisijami dokazali, da so res bolni in torej za delo nesposobni.

Ker so takšne bolezni in hibe brez operacij malone zmeraj neozdravljive, bolniki pa se čisto za operacijo ne morejo odločiti, je brez pomena, da ostajajo doma. S tem se ne zboljša ne bolezen, ne delovna sposobnost, razen morda, kolikor ugodno vpliva na človeka počitek, ki naj bi ga v takšnih primerih delavcem kdaj pa kdaj dovolila podjetja in ustanove, seveda kadar to delo dopušča. Obleganji zdravniških ordinacij na račun socialnega zavarovanja pa je glede na pomanjkanje zdravnikov škodljivo tudi zato, ker se zdravniki ne morejo dovolj in mirno posvetiti pregledom in zdravljenju novih bolnikov ali poškodovanih zavarovancev, da bi bili le-ti spet čimprej sposobni za delo. Z novimi bolniki in poškodovanci zdravniki nimajo težav pri presoji njihove delovne sposobnosti.

Da bi bolniško panogo socialnega zavarovanja razbremenili, bi po mojem mnenju morali strogo paziti na to, da ne bi zaposlovali delavcev in nameščencev s kroničnimi boleznimi in hibami pri najpomembnejšem delu, ki ga ne bodo mogli opravljati. Če jih zaposlimo, so namreč samo v breme skupnosti. Po fizičnih sposobnostih bi jim morali dodeliti lažje delo ali pa jim dati invalidnino po stopnji zmanjšane delovne sposobnosti. S tem ni rečeno, da bi kroničnim bolnikom krutili nadaljnje zdravljenje. Imeti jih je treba v evidenci po boleznih (kakor na pljučih bolne v disperzerjih), kdaj pa kdaj pregledati njihovo zdravstveno stanje in jim omogočiti strokovno zdravljenje ne glede na njihovo delovno sposobnost.

Sindikalne organizacije bi morale v interesu delavcev in uslužbencev posvečati večjo pozornost možnostim pravilnega dela zdravnikov, s tem pa tudi hitrejšega in učinkovitejšega zdravljenja tistih, ki jim je to res potrebno. Investicije za moderne ambulante in manjše bolnišnice v mestih in v bližini industrijskih krajev za zdravljenje manjših in poškodovanih bi bile neprimerno bolj rentabilne in koristne kakor številne datjave za nekontrolirano zdravljenje doma, saj večje državne bolnišnice in klinike zavarovancev z lažjimi boleznimi tako ne sprejemajo, ker so prvenstveno namenjene nevarnejše bolnim. Te predloge bi bilo treba upoštevati pri sestavljanju osnutka novega ali pri spremembi starega zakona o socialnem zavarovanju.

Dr. Josip Komforti, Sarajevo

Skupščina Glavne zadrudne zveze FLRJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

investicijski politiki, je Moma Marković nadaljeval:

»Podobne težnje vidimo tudi glede uporabe sredstev za letošnje leto. Po podatkih Narodne banke FLRJ je bilo na prvem natečaju vloženih prošelj za investicijske kredite v kmetijstvu za letošnje leto v skupnem znesku 28.340.000.000 din, ustreznih prošelj pa je bilo v vrednosti 4.986.000.000 din, ker drugi investitorji niso imeli potrebne gospodarske in tehnične dokumentacije. Od celotne vsote zaprosenih kreditov je odpadlo samo na predelovalno dejavnost in melioracije 15.540.000.000 din ali nad 50%, kar pomeni, da se je tudi letos povečala težnja po velikih investicijah, ki se počasi realizirajo, manj pa je bilo prošelj za neposredno investiranje v kmetijsko proizvodnjo, ki se realizira hitreje. Razen tega so investitorji zaprosili za zgraditev poslopj za 3.780.000.000 din, za pospeševanje živinoreje za 1.326.000.000 din, za ureditev sadovnjakov in vinogradov pa za 2.454.000.000.000 din.

To kaže na skrajno malomarnost zadrug in nezadostno pomoč okrajnih zvez, ker jih je že prvi natečaj našel nepravilne. Zato so mnoge zadruge prišle v položaj, da ne morejo izkoristiti odobrenih kreditov. To je škodljivo za njihov razvoj in za gospodarstvo v celoti. Na drugi strani to kaže na nerazumevanje novega gospodarskega sistema in

gospodarstva. Še zmeraj preveč mislimo na stari način čakanja, da nam bodo kredit dodelili, premalo pa na to, v kaj je treba sredstva najprej in najbolj koristno investirati.

REGRES BOMO POSTOPOMA UKINILI

Ko je govoril o pomoči, ki jo nudi država kmetijstvu v obliki regresa, je tov. Marković rekel:

»V letih 1951, 1952 in 1953 smo dali iz proračuna kot podporo kmetijstvu regresa za 14 milijard 118 milijonov dinarjev. Tudi letos je v proračunu in družbenem planu določenih 6.000.000.000 dinarjev za regres kmetijstvu. Načelno rečeno, regres ni v skladu z našo gospodarsko politiko. Toda zaradi zaostalosti našega kmetijstva je nujno potrebno, da ga še obdržimo, pozneje pa ga bomo polagoma ukinitili. Rad bi opozoril na slabe strani regresa v kmetijstvu in na razne zlorabe v zvezi z njim. Predvsem drži, da regres vzdržuje visoke cene kmetijskega orodja in potrebščin ter drugih kmetijstvu namenjenih sredstev. Cena umetnega gnojila je bila n. pr. z regresom pod polno lastno ceno. Povpraševanje po umetnem gnojilu pa je bilo neprimerno večje od ponudbe. Tako je nastalo neormalno stanje, da je povpraševanje po umetnem gnojilu veliko, ponudba pa majhna, cene umetnega gnojila pa izpod polne lastne cene. V trgovini so to uredili tako, da so zvišali cene in tako zlahka prišli do zasluzka. Regres za nabavo kmetijskih strojev in naprav uporabljajo predvsem tovarne, manj pa kmetje.

Razen tega dokazuje več primerov tudi zlorabe regresov. Spričo tega sodim, da morajo zadrudne organizacije o tem vprašanju razpravljati in pomagati, da se te zlorabe preprečijo, prav tako pa tudi, da bomo regrese postopoma odpravili, država pa naj pomaga kmetijstvu na kak drug gospodarsko upravičen način.

NOVE OBLIKE DELA ZADRUG

Ni dvoma, da je kmetijsko zadrudništvo najpomembnejša gibalna sila za razvoj in napredek kmetijske proizvodnje. Zlasti kmetijske zadruge tako imenovanega splošnega tipa so za večino kmetov najbolj sprejemljiva oblika zadrudne organizacije, saj sta njihova oblika in vsebina takšni, da lahko zadovoljita najrazličnejše želje in koristi kmetov. Zato so te zadruge najbolj množične, nahajamo jih malone v vsaki vasi. Konec leta 1953 jih je bilo 7170, štejejo pa 3.271.918 članov.

Po uveljavljanju uredbe o imovinskih odnosih in reorganizaciji kmečkih delovnih zadrug se pojavljajo v sedanjih kmetijskih zadrugah nove oblike dela, pa tudi popolnoma nove zadrudne oblike. Tako je bilo ustanovljenih 16 zadrug za strojno obde-

lavo zemlje, 18 semenskih zadrug in še vrsta drugih, n. pr. živinorejske, svinjorejske, mlekarke, perutninarske zadruge, zadruge za elektrifikacijo vasi itd. Vrh tega je čedalje več sadjarskih, vinogradniških in ribiških zadrug. Dobili smo tudi nekaj splošnih in proizvajalnih zadrug, ki se ukvarjajo s skupno proizvodnjo.

NACELA NOVE UREDBE O ZADRUDNIŠTVU

Temeljne smernice za nadaljnji razvoj in napredek zadrudništva so začrtane v uredbi o kmetijskih zadrugah, ki jo je izdal Zvezni izvršni svet. Govore o tej uredbi je tov. Moma Marković poudaril: »Poglavitna značilnost te uredbe je, da spravlja v sklad kmetijsko zadrudništvo z novim gospodarskim sistemom in da so z njo zajamčene vse demokratične pravice zadrudnikov.

Uredba postavlja zgolj temeljna načela za napredek zadrudništva, ne spušta pa se v razne organizacijske probleme, probleme notranjega dela in življenja zadrug, saj je treba vsa ta vprašanja urejati v skladu z delovnim pravilnikom zadrug, ki ga mora imeti sleherna zadruga, pri čemer se mora ozirati na želje in koristi zadrudnikov. Ljudska oblast bo ob registraciji pravilnikov upoštevala, ali so temeljna načela v skladu z uredbo. Uredba ureja samo tiste odnose, na katerih je zainteresirana družba kot celota. Vse ostalo pa urejajo zadrudna pravila, prosto sklenjene pogodbe zadrug in zadrudnikov ter pogodbe podjetij in obratov z zadrugami.

Eno izmed najpomembnejših načel te uredbe je, da podira kitajski zid med tako imenovanimi kmetijskimi zadrugami splošnega tipa in kmečkimi delovnimi zadrugami. Ta zid je bil v praksi že zdavnaj podrt, v strokovnih izrazih pa smo ga še zmeraj imeli. Sedaj so oblike kmetijskih zadrug tako različne, da ne bi mogli reči, do kam sega kmetijska zadruga splošnega tipa in kje se začneja kmečka delovna zadruga. Zatorej so po uredbi in po imenu vse te zadruge izenačene. Vse kmetijske zadruge se ukvarjajo s kmetijsko proizvodnjo in drugo dejavnostjo v zvezi s kmetijsko proizvodnjo. Različno se lahko ukvarjajo s kmetijsko proizvodnjo, bodi da ustanavljajo podjetja, ki bodo opravljala storitve zadrudnikov, bodi da organizirajo proizvodnjo na zemlji, vrti v zakup, v užitek ali na zemlji, ki je družbeno lastnina. S tem, da se z zadrudno proizvodnjo ukvarjajo sami zadrudniki in da upravljajo zadrugo samo tisti, ki v njej delajo. Te možnosti ustvarjajo obilo zadrudnih oblik, te oblike se prelivajo druga v druga, kar kaže na pač gospodarske koristi in želje zadrudnikov, kakršna je njih zavest itd., tako da je težko

ugotoviti, pa tudi potrebno to ni, katera oblika je boljša, katera bolj socialistična, katera je višja in katera nižja.

Potem ki je govoril o pomenu drugih zakonitih predpisov v kmetijstvu ter o uredbi o imovinskih odnosih in zakonu o kmetijskem zemljiškem skladu, je tov. Marković na koncu dejal:

»Ti pomembni predpisi so važni činitelji tako za razvoj kmetijske proizvodnje kakor tudi za nemoten razvoj zadrudništva. Nedvomno jih bo zgodovina zadrudništva ocenila kot velik napredek v razvoju zadrudnega gibanja. Ti predpisi so prinesli v naših razmerah praktično uresničitev marksistično-leninistične nauka o poteh vasi v socializmu.

Po referatu tov. Mome Markoviča je zbor poslušal poročila upravnega odbora Glavne zadrudne zveze o njenem finančnem poslovanju in poročilo nadzornega odbora.

V razpravi, ki se je razvila po referatu in poročilih, so se delegati v glavnem dotaknili konkretnih vprašanj iz dela zadrudnih organizacij.

Občni zbor se nadaljuje.

DNEVNA KRONIKA

Pri predsedstvu SZDL Slovenije so formirali 6 komisij

V smislu sklepov in razprave predsedstva Socialistične zveze Jugoslavije je predsedstvo SZDL Slovenije na svoji seji 3. aprila, ki je bila pod predsedstvom tovariša Mihe Marinka, formiralo naslednje komisije: komisijo za ideološko vzgojno delo, komisijo za tisk, komisijo za družbene organizacije, komisijo za delo med ženami, komisijo za vas in komisijo za skupščino.

Za povečanje gospodarskih stikov v Nizozemsko

Ljubljana, 5. aprila. V prostorih Trgovinske zbornice je bil danes dopoldne sestanek predstavnikov slovenskih izvoznih podjetij z novim nizozemskim poslanikom v Beogradu gospodom H. A. Heibom. Novi poslanik je, kot je dejal sam, sklenil z osebnimi stiki vzpostaviti boljše gospodarske odnose med Nizozemsko in Jugoslavijo oziroma Slovenijo. Na današnjem sestanku so predstavniki slovenskih izvoznih podjetij in Turistične zveze pojasnjevali gospodu poslaniku dosedanje gospodarske odnose med slovenskimi in nizozemskimi podjetji ter dajali pripombe, kako bi te odnose izboljšali. Prav tako je dal svoje predloge gospod Heib. Nizozem-

ska se zanima za naše sadje in vino, posebno pa se bo letos povečal turistični promet, saj računajo, da bo obiskalo našo državo še enkrat več turistov iz Nizozemske kot lani.

Pred mednarodnim dnevom zdravstva

Mednarodni dan zdravja, ki ga po vsem svetu proslavljajo od leta 1948, ko je začela veljati ustava svetovne zdravstvene organizacije, bodo praznovali tudi letos 7. aprila.

Za letošnjo proslavo mednarodnega dneva zdravja so izbrali temo »Medicinska sestra — pionirka zdravja« v spomin na Florence Nightingale, ki je pred sto leti kot prva medicinska sestra začela streei bolnikom.

V vseh zdravniških društvih, zdrudnih medicinskih sester in več zdravstvenih ustanovah v naši državi bodo predavanja in razprave o vlogi in pomenu službe medicinskih sester.

Plenum sindikata kemikov Jugoslavije bo v Zagrebu

V Zagrebu bo 10. in 11. aprila plenarni sestanek Centralnega odbora sindikata kemične industrije Jugoslavije. Na plenumu bodo obravnavali delo tega sindikata ter vprašanja delavskega samoupravljanja in političnega dela med delavci kemične industrije.

Mednarodna konferenca za mleko in mlečne izdelke

Od 7. do 9. aprila bo v Beogradu mednarodna konferenca strokovnjakov za mleko in mlečne izdelke. Na tej konferenci, ki se je bo razen domačih udeležilo še devet tujih strokovnjakov za mlekarstvo, bodo obravnavali vprašanje predelave, razdelitve in potrošnje mleka ter razpravljali o dejavnosti svetovne zdravstvene organizacije, mednarodne organizacije za kmetijstvo in prehrano (FAO) ter mednarodnega otroškega sklada (UNICEF).

Proučevanje teh vprašanj je zlasti pomembno za našo državo, ki daje za proizvodnjo mleka in mlečnih izdelkov znatna gromota sredstva. Samo letos bodo razen sredstev, ki jih bo dala skupnost, porabili za napredek mlekarstva v naši državi kakih 140.000 dolarjev, ki jih je dal v ta namen UNICEF.

Prepoved opravljanja določenih zunanjetrgovinskih poslov

Pred dnevi smo na kratko poročali, da je zvezni državni sekretar za narodno gospodarstvo izdal odredbo o izvoznih in uvoznih poslih, ki jih trgovska podjetja ne morejo opravljati v svojem imenu in na svoj račun. Po tej odredbi, ki je bila objavljena v Uradnem listu št. 14, velja ta prepoved za zunanjetrgovinska podjetja, gosistična podjetja in trgovinska podjetja s tek. ičnim blagom za naslednje blago:

pri uvozu in izvozu: žito in moka; vse vrste celuloze, rotacijski papir in natron papir; nafta surova deloma predelana; amoniak in eksplozivi; industrijski stroji, naprave in kovinske konstrukcije; ladje, delniške naprave in konstrukcije; parne turbine za elektrarne, električni generatorji, transformatorji in razdelilne naprave; nekovine, minerali, železna ruda in koncentrat, baker, aluminij, svinec, cink in njihove zlitine premog, koks od črnega premoga in lignita, glina (vključno šamot in dinas zemlja) in magnezit;

pri uvozu: surove kože, goveje, bivolske, konjske, oslovske, teleče in koža od drobnice; lan in vse tekstilne surovine, če uvozna trgovska podjetja te surovine ne sortirajo in ne prodajajo iz skladišča.

Po drugi odredbi, ki jo je prav tako izdal državni sekretar za narodno

gospodarstvo, je pritrditve za imenovanje v smislu 11 člena, 4. odstavka uredbe o zunanjetrgovinskem poslovanju potrebna: a) za vse uslužbence, zaposlene v podjetjih, ki se ukvarjajo z zastopanjem inozemskih tvrdk, in v podjetjih za mednarodno trgovinsko posredovanje, razen za uslužbence, ki se ukvarjajo s pomožnimi posli; b) za uslužbence, ki vodijo v zvezi z zunanjo trgovino posle trgovskih zastopništev in drugih poslovnih enot zunanjetrgovinskih podjetij, gosističnih podjetij, trgovinskih podjetij s tehničnim blagom, podjetij za kontrolo kakovosti in količine blaga, zastopniških podjetij in podjetij za mednarodno poslovanje. Pritrditve za imenovanje daje republiški državni sekretar za gospodarstvo, na štir področjih je sedež podjetja oziroma sedež trgovskega zastopništva oziroma druge poslovne enote.

PISMO IZ ZDA

Politika »NEPOSREDNEGA PROTUDARCA«

Dullesova doktrina, njeno ozadje, kritiki in zagovorniki

(Od posebnega dopisnika Borbe)

New York, konec marca Ko je predsednik Eisenhower lani januarja prevzel od svojega predhodnika položaj poglavarja države, je imela zmogovita Republikanska stranka pred seboj planiran proračunski primanjkljaj v znesku 10 milijard dolarjev. Izdatki za notranjo in zunanjo varnost so se bili povečali na 50 milijard, v prihodnjem proračunskem letu pa naj bi narasli že na 55 milijard dolarjev.

Letos je vlada izdatke za obrambo skrčila na 49 milijard, v proračunu za leto 1955 pa naj bi se zmanjšali na 45 milijard. Tako so od demokratične administracije podedovani primanjkljaj skrčili na polovico. Spriče jesenskih volitev, ko bodo Američani odločali, ali naj bo njihov Kongres večidel demokratičen ali republikanski, je to uspeh, ki ga ne smemo omalovaževati. Toda vladni predstavniki pravijo, da je to samo posreden politični stranski proizvod »novega gledanja« Pentagona na obrambno organizacijo in ves svet obsegaajočo strategijo ZDA.

To »novo gledanje« je v prenašanju težišča na nove vrste orožja, na proizvode »atomske dobe«. Iz

med treh glavnih rodov obrambnih sil ZDA dobiva samo letalstvo večje kredite, ker mora prevzeti tudi glavno odgovornost za zadajanje udarcev morebitnemu sovražniku. Kopnene sile bodo znatno manjše, mornarica pa bo v glavnem obdržala dosedanj tempo razvoja. Sistem »ravnotežja sil«, to se pravi enakega obravnava letalstva, mornarice in kopnene vojske, so zamenjali v dobro tako imenovanih mobilnih sil.

To je ozadje »Dullesove doktrine«, kakor jo tu nekateri imenujejo. Formulirana je z besedami ameriškega državnega tajnika, da se bodo ZDA glede nevarnosti pred agresijo odselej »naslanjale predvsem na svojo sposobnost in da bodo neposredno odbile udarce s sredstvi in na krajih, ki jih bodo same izbrale«.

»NOVO GLEDANJE« NI POVSEM NOVO

Izjava ministra Dullesa je sprejela javnost različno, kakor je sprejela tudi »novo gledanje« Pentagona, s katerim je bila povezana. Demokratiška stranka je na pr. razglasila znižanje proračuna za obrambo, utemeljeno s potrebo po naslonitvi na sredstva, učinkovitejša od dosedanjih, za politični trik, namenjen zmagi na volitvah. Demokrati, ki so v opoziciji, so ostrino svoje kritike naperili proti obdolžitvi, da vlada »žrtvuje koristi varnosti ZDA« s tem, da slabi kopnene sile. Tem njihovim očitkom je bilo dobrodošlo stališče generala Ridgwaya, šefa generalštaba ameriške vojske, ki je sprejel zmanjšanje števila kopnenih sil z dokajšnjim pridržkom.

Toda republikanska vlada je imela odgovor že pripravljen. Predsednik Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniških sil v drugi svetovni vojni, je opozoril na operacijo druge fronte, ko so čete pod njegovim poveljstvom prekarile Rokavski preliv in od 6. junija do 25. julija 1944 branile samo majhno in ozko oporišče na francoski obali. Dvoje umetnih pristanišč, zgrajenih na hitro za podpiranje operacij, in oporišče samo, so branili z velikimi silami z morja in iz zraka. In kaj bi, je vprašal Eisen-

hower, storile operaciji dve atomski bombi? Stara sredstva za priprave na vojno, je nadaljeval predsednik ZDA, niso več uporabna. Potrebna je nenehna revizija, neprestano napredovanje vojne, pa tudi zemljepisnih in političnih znanosti. »Novo gledanje«, ki ga napadajo demokrati v ZDA in kritiki v tujini, ni toliko novo, kolikor pomeni uporabo starih koncepcij v novih razmerah in napredek vojne tehnike.

Sam državni tajnik Dulles pravi, da »je Eisenhowerjeva vlada podedovala politično varnost, ki je imela mnogo dobrega. Mnogo je bilo v njej dvostranskega po značaju. V tej politiki se je zrcalila zavest glede nevarnosti, pred katero se je znašel civilizirani svet, ta politika je pomenila odločen odpor proti tej nevarnosti in priznavanje vodilne vloge, ki so nam jo zaupali dogodki«.

Izjava predsednika skupnega generalštaba oboroženih sil generala Radforda pa gre še dalje v poudarjanju, da pomeni »novo gledanje« samo nadaljevanje ustaljene politike »postopne«, na dolgo obdobje preračunane krepitve bojnih moči prej kakor na hitro pripravljane na kako določeno krizo«. Nasprotje med Dullesovo definicijo »sposobnosti glede neposrednega protudarca« in Radfordove »postopne krepitve bojne moči« je bilo vendarle očitno. Težko bi namreč našli sorodnost med »neposrednim protudarcem« in »dolгим obdobjem krepitve«. Zaradi tega nastalo zmedo so še povečale razne izjave ministra za obrambo Wilsona, nekaterih senatorjev itd. Tisk je zahteval pojasnila.

Na dvome in kritike, ki jih je bilo slišati tudi v tujini, posebno v Veliki Britaniji in Kanadi, je Dulles odgovoril z ekspozicijem pred zunanjepolitičnim odborom Senata in s člankom v reviji »Foreign Affairs«. »Novo gledanje« in »Dullesova doktrina« sta dobila s temi pojasnili ameriškega državnega tajnika zaokroženo in dokumentirano sliko vladnih nazorov o sistemu obrambe, nasprotovanja agresiji na svetu in kolektivne varnosti na splošno. J. J. Levi

TRŽAŠKA KRONIKA

Sklad za »italijanska čustva«

Širjenje iredentizma med študenti

Trst, 5. aprila (Tanjug). Na tržaški Univerzi so ustanovili poseben sklad 100.000 lir, iz katerega dajejo denarne nagrade samo tistim študentom, ki kar najbolj pokažejo »svoja italijanska čustva«. Ta sklad, ki služi širjenju iredentističnih idej in protijugoslovenskega razpoloženja, so imenovali po Franciscu Pagliu, enem izmed fašističnih demonstrantov, ki je bil ubit novembra lani.

Razne iredentistične organizacije se trudijo na vse načine, da bi popularizirale novembrske demonstracije. Tako so sprožili zdaj v Trstu akcijo za zbiranje denarnih sredstev, da bi postavili spomenik tistim, ki so padli v spopadih s policijo. V nekaterih italijanskih mestih so takšne spo-

menike že postavili, neka športna organizacija pa je uveljavila celo prehodni pokal, ki nosi ime enega izmed padlih.

Sestanek Scelba-Luce

Rim, 5. aprila (Tanjug). Predsednik vlade Scelba je sprejel davi ameriško veleposlanstvo v Rimu gospo Luce in se z njo dlje razgovarjal. Politični krogi poudarjajo, da sta se razgovarjala o ratifikaciji EOS. Ti viri navajajo, da se je gospa Luce zlasti zanimala za rok in hitrost, s katero bodo ratifikacijo opravili v italijanskem parlamentu. V zvezi s to ratifikacijo se je Scelba z gospo Luce razgovarjal tudi o tržaškem vprašanju.

Z VSEH STRANI SVETA

ZDA

Nixon o vodikovi bombi

Detroit, 5. aprila (USIS) Podpredsednik ZDA Richard Nixon je izjavil, da je lahko vodikova bomba »največja sila za ohranitev mira«. Podpredsednik ZDA je izjavil, da je politika učinkovitega protudarca, ki jo je nedavno napovedal zunanji minister Dulles, še zmanjšala na minimum možnosti, da bi prišlo do odkrite intervencije Pekinga v Indokini.

Proti pošiljanju vojaških enot v Indokino

Chicago, 5. aprila. (Reuter) Organizacija ameriških veteranov je izdala poročilo, v katerem je rečeno da organizacija nasprotuje pošiljanju ameriških enot v Indokino, razen v okviru OZN. »Akcija, ki bi to sprožila zgolj enote ZDA, bi bila nevarna in brezupna«, je rečeno v poročilu. Organizacija je poslala ministru Dullesu poziv naj se zavzame, da bi o vprašanju vojne v Indokini razpravljala Generalna skupščina OZN.

INDIJA

Vabilo na sestanek o kašmirskem sporu

New Delhi, 5. aprila. (Reuter) — Predsednik pakistanske vlade Mohamed Ali je ponovno pisмено prošil indijskega ministrskega predsednika Nehruja naj bi se še ta mesec sestala in se razgovarjala o kašmirskem sporu. Delhijski politični krogi verujejo, da bo Nehru privolil v ta sestanek pred sestankom ministrskih predsednikov azijskih držav, ki bo dne 28. aprila v Colombo. Mohamed Ali je ponovil pakistansko gledišče, da ameriška vojaška pomoč Pakistanu ne sme vplivati na prejšnje obveznosti obeh držav glede tega, da naj bi o prihodnosti Kašmira odločil vlecit.

V. Teslić

JAPONSKA

Resolucija za vzpostavitev nadzorstva nad atomsko energijo

Tokio, 5. aprila. (Reuter) Zgornji dom japonskega parlamenta je soglasno sprejel resolucijo, v kateri OZN zahtevajo, naj izda ustrezne ukrepe za vzpostavitev mednarodnega nadzorstva nad atomsko energijo in za prepoved uporabe atomskega orožja.

KOREJA

Spopad s policijo

Pan Mun Jom, 5. aprila (AFP) — Predstavnik Združenega poveljstva na Koreji je potrdil vesti, da se je pred soboto pet južnih Korejcev spopadla s severnokorejsko policijo v demilitarizirani coni. Ob tej priložnosti enega Korejca ubili, drugega ujet, trije pa so pobegnili na Jug. Predstavnik je pripomnil, da gre bržkone za civiliste, ki so skušali ilegalno prestopiti mejo.

Sodijo, da bo nevtralna komisija za nadzorstvo nad premirjem v sredo razpravljala o tem incidentu.

ITALIJA

Leccisi namerava organizirati novo fašistično gibanje

Rim, 5. aprila. (Tanjug) Neofašistični poslanec Leccisi — znan po tem, da je ukradel Mussolinijevo truplo — je sinoči izjavil, da bo organiziral novo fašistično gibanje. Leccisi se iz neofašističnega italijanskega gibanja izključuje zaradi sekularizma. Vodstvo je dolžilo, da uveljavlja preveč mešansko, a premalo revolucionarno politiko, da se ukvarja preveč s mešanskimi parlamentarnimi bor-

PISMO IZ JAPONSKE

RADIOAKTIVNE RIBE NA POLITIČNEM PRIZORIŠČU

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Tokio, konec marca

Marca se je zamotani japonski politični položaj, obremenjen s finančnimi aferami in parlamentarno krizo, še bolj zapletel s pojavom novega radioaktivnega činitelja: s Pacifika je iznenada priplula ladja na Japonsko s tovorom radioaktivne tunine, vložene v začetku meseca v vodah okrog Bikinijev. Takoj je nastal preplah. Oblasti so po tisku in

radiu opozorile prebivalstvo, naj ne kupuje rib brez posebnega žiga zdravstvenih organov, cene rib sploh, tunine pa še posebej, so padle na polovico, četrtino, osmino, šestnaestino prejšnje cene... Zdravstveni organi so začeli naskok na ribji trg, iz pristanišč pa, v katerih so del naloženih rib prodali, preden se je policija posrečila, da jih zapleni, so začela prihajati poročila o

potrošnikom radioaktivnih rib, temveč izključno z nalogo, da preprečijo japonskim strokovnjakom, da bi ugotovili sestavo prahu in pepela z ladje.

Dognali pa so tudi, je izjavil zunanji minister Okasaki, da si »nekateri osebe prizadevajo, da bi se dokopale z nakupom ali kako drugače do srajc in delovne obleke« obolelih ribičev, »zato je bila policija opozorjena, naj

čes nočes spet krivi nesrečo, ki je doletela Japonce.

Ce presojamo tako, da so Američani krivci, Japonci pa mučeniki, lahko menimo, da razširitev »nevarnega področja« na Tihem oceanu pomeni ameriški ukrep, da bi preprečili ponovno nesrečo. Toda z vidika precejšnje števila Japoncev razširitev »področja« objektivno pomeni ukrep, naperjen predvsem zoper japonski ribolov.

V tej luči se usodna tunina pojavlja ne več kot radioaktivna materija, ki jo je treba uničiti, temveč kot simbol ribiškega trpljenja glede prehrane ogroženih Japoncev. Doselej so japonski ribiči že izgubili lovišča v vodah Kitajske, Koreje, Formoze, Indonezije in Filipinov, zdaj pa jim bo z razširitvijo »nevarnega področja« na Tihem oceanu dejansko onemogočen dostop k bogatim loviščem okrog Marshallskih in Karolinskih otokov. Riba je razen riža in soje poglavitna hrana Japoncev, več kot desetina celotnega prebivalstva japonskega otočja pa popolnoma ali pretežno živi od ribolova in ribarske industrije. Radioaktivne ribe in radioaktivna področja pomenijo neposreden napad na želo-

PRAH IZ SIBIRIJE

V obeh Domovih japonskega parlamenta je primer ladje, ki je prva prinesla radioaktivne ribe in prah — »zapršil« skoko vsa ostala vprašanja dnevnega reda in celo multimilijonske škandale, glede katerih se že dva meseca pripravajo. Vladi so začeli očitati, zakaj se z Američani pogaja o odškodnini posadki ponesrečene ladje, namesto da bi zahtevala dolgoročno odškodnino za prizadeti japonski ribolov v celoti; zakaj je privolila v razširitev »nevarnega področja« na Tihem oceanu, namesto da bi zahtevala popolno ustavitve atomskih in vodikovih poskusov; zakaj se s »krivci nesreče« sploh razgovarja, namesto da bi vso zadevo sprožila pred mednarodnim sodiščem...

Duhovi so se zlasti razburili, ko je nek opozicijski poslanec sredi seje parlamenta objavil, da na Japonsko dvakrat mesečno prihajajo oblaki radioaktivnega prahu, ki je posledica sovjetskih atomskih poskusov nekje v Sibiriji. Domnevajoč na temelju tega, da bi v primeru nove vojne obojestranska strategija temeljila na medsebojnem radioaktivnem zapraševanju na velike razdalje — je omenjeni poslanec zaključil, da je sedanji program japonske oborožitve neutrusten in da so osnutki zakona o oborožitvi brezsmiseln. Čeprav se je hitro pokazalo, da je vest o sibirskem prahu bila izmišljena in podtaknjena zato, da bi povzročila preplah, so vendarle radioaktivne padavine nasploh prišle opoziciji prav kot nebeška mana, parlament na ovija tiha bojazen pred radioaktivnostjo kot takšno.

Vlada je sklenila ignorirati strateško — radioaktivno plat vprašanja in objavila, da bo primer ladje »Fukuriyu Maru« obravnavala izključno v »mejah ribiških vprašanj«.

Prvega marca, na dan usodnega poskusa je bilo v bližini Bikinijev in Enivetoka okrog 50 japonskih ribiških ladij. Doselej se jih je vrnilo samo pet. S strahom v srcu pričakujejo zdaj povratek ostalih ladij, njihovih posadk, naloženih rib, atomskega pepela, novih odkritij in sklepov — in njihove gospodarske in politične posledice, ki jih ni moč predvideti.

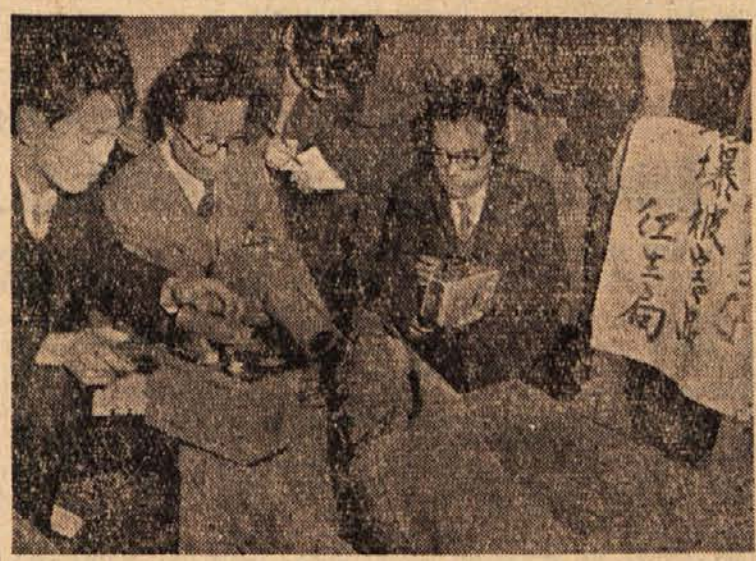
Kosta Timotijević

Vprašanje Cipra

London, 5. aprila (Tanjug). V Foreign Officeu potrjujejo vesti, da je grški veleposlanik v Veliki Britaniji Mostras zaprosil konec preteklega tedna za sestanek z zunanjim ministrom Edenom, najbrž zaradi obravnavanja ciprskega vprašanja. Ker ministra Edena tedaj v Londonu ni bilo, datuma sestanka še niso določili. Vesti iz Aten kažejo, da želi Grčija vprašanje Cipra sprožiti pred OZN v primeru, če ne bo mogla začeti prijateljskih razgovorov z Veliko Britanijo.

Nov Ulbrichtov predlog

Bonn, 5. aprila (Tanjug). Prvi tajnik informbirojevske enotne socialistične stranke Vzhodne Nemčije Walther Ulbricht je sprožil včeraj nov predlog o skupni akciji in sodelovanju zahodnonemškega Bundestaga in vzhodnonemške ljudske skupščine. Predlagal je, naj bi se obe predstavništvi postavili na skupno stališče glede prepovedi atomskega in drugega totalnemu uničenju civilnega prebivalstva namenjenega orožja.

Z »Geigerjevimi števeci« ugotavljajo stopnjo radioaktivnosti tunine s Bikinijev

zmanjšanju števila belih krvnih teles pri tistih osebah, ki so te nesrečne ribe jedli.

PRIMER LADJE »FUKURIJU MARU«

Poskus z novo vodikovo bombom, ki so ga izvedli 1. marca nad Bikiniji, bi bržkone minil brez senzacije, če se ne bi v bližini mudila japonska ribiška ladja »Fukuriyu Maru«.

Posadka te ladje je videla eksplozijo bombe, nekaj minut kasneje pa je čula detonacijo, vendar se ni preplašila, ker je bila ladja med poskusom izven »nevarnega področja«, ki so ga označile ameriške vojaške oblasti. Člani posadke so se vznemirili šele pet dni kasneje, ko so se jim na koži pojavile liše in opekline, hudo pa so se prestrašili, ko so nekaterim začeli izpadati tudi lasje kar v šopih.

Ladja se je nemudoma vrnila na Japonsko, kjer so ugotovili, da so simptomi na koži ribičev istovetni z znaki, ki so se pojavili pri preživelih prebivalcih Hirošime in Nagasaki. Dognali so tudi, da je vsa ladja radioaktivna, ker jo je kmalu po eksploziji zasul od vetra nošen radioaktivni prah. Ugotovili so tudi, vsaj deloma, tisto, česar se ne sme javno povedati, ker sodi v »strogo zaupno« — namreč sestavo tega radioaktivnega prahu.

V novem valu protiamerikanizma, ki se je začel dvigati spriče zadeve »Fukuriyu Maru«, imajo važno mesto sumničanja, da ameriški izvedenci — ki so po prvem preplahu pohiteli na Japonsko — niso prišli zato, da bi pomagali prizadetim ribičem in

skrbno pazi na takšne osebe. Javna tajna je, da z »nekaterimi osebami« mislijo na sovjetske agente, o katerih razumljivo domnevajo, da niso ravnodušni nasproti sestavi dragocenega prahu z Bikinija.

PRAKTIČNI IN PROPAGANDNI SKLEPI

Prvi sklep, ki ga lahko povzamemo iz prvomarcnega primera, je, da je bila bomba močnejša, kot so predvidevali in da se je njen učinek razširil daleč izven uradnega »nevarnega področja«. Zato so takoj »nevarno področje« razširili na nekajkrat večjo površino in postavili okrepljene patrulje, ki bodo učinkoviteje odvracale ladje in letala s tega dela Tihеga oceana.

Drugi sklep — manj praktičen, toda bližji razburjenemu razglabljanju dela tiska — je v tem, da so Japoncem, glejte, usojeno, da so žrtve atomskih poizkusov in da so Američani, ho-

Sestanek visokih komisarjev z Adenauerjem

Bonn, 5. aprila (Tanjug) — Visoki komisarji Francije, ZDA in Velike Britanije so obvestili danes kancelerja Adenauerja o stališču svojih vlad nasproti sovjetski noti z dne 31. marca. Adenauer je na sestanku z njimi obrazložil gledišče zahodnonemške vlade o proglasitvi suverenosti sovjetske cone Nemčije in jih seznanil z vsebino izjave, ki jo bo v zvezi s tem dogodkom podal v imenu vlade na seji Bundestaga v sredo.

je bil ubit, druga dva pa hudo ranjena. Dve osebi so v zvezi s tem aretirani, lokalna policija pa še vedno zadevo preiskuje.

INDOKINA

Izgube Ho Ši Minhovih enot

Hanoi, 5. aprila. (AFP) V francoskih vojaških krogih v Hanoju cenijo izgube Ho Ši Minhovih enot v dose-

Ho Ši Minh

danjih bojih za Dien Bien Fu na okrog 20.000 ljudi, od tega 5000 padlih. V Hanoju tudi poudarjajo, da je koljena trdnjava še vedno najbolj naprečo vprašanje. Evakuacija so morali spreči srditi bojev odločiti za nedoločen čas zaradi poškodovanega letališča pri Dien Bien Fuju.

MAROKO

Napad na francoske policaje

Casablanca, 5. aprila. (AFP) Vse-raj so nozanci napadli patroljo francoske policije v Maroku. En policaj

USPEHI KOLEKTIVA TOVARNE »21. MAJ«

Prvi reaktivni motorji domačega izdelka

Po leto dni trajajočem naporu delu je naša letalska industrija izdelala prve letalske reaktivne motorje — reaktorje. Serijsko izdelovanje se je začelo. Reaktorji »Palas« so po svoji kakovosti v tujini dobro znani. Zdej jih izdelujejo v več državah, kjer imajo sodobno industrijo. Uporabljajo jih za težka prevozna letala kot dodatno pogonsko silo, pa tudi za izvidniška, turistična, športna in šolska letala. Uporaba tega motorja je odvisna v glavnem od števila v letalu vdelanih reaktorjev. V tem je njegova prednost.

KRATKA ZGODOVINA

Reaktor »Palas« so izdelali v Franciji. Takrat so malone vse moderne industrije na svetu izdelovale reaktivne motorje zelo velike zmogljivosti, tako da »Palas« ni vzbudil posebnega zanimanja. Dokler niso poznali njegove uporabe, ni kazalo, da bo sploh lahko dvignilo letalo s tal. Njegovo praktičnost pa so kmalu spoznali. Tovarne letal so se začele zanimati zanj. Že leto dni potem, ko so ta motor izdelali, je imelo enake motorje več letal. Na lanski veliki letalski razstavi v Parizu so sodobni tipični potniški in prevozniki letal »Dakota«, »Curtis« in »Bretagna« letali z dodatno silo tega reaktorja. Manjša športna ali šolska letala pa so uporabljala »Palas« kot edino pogonsko silo.

Kmalu smo začeli tudi mi uvažati te majhne reaktivne motorje. Naš znani konstruktor Bešlin je izdelal prva domača reaktivna letala »451«, ki so dobila motorje te vrste.

Naša letalska industrija se je od leta do leta bolj razvijala in njeni strokovnjaki so se začeli zanimati za licenco »Palas«. Začela so se pogajanja, ki so bila v kratkem končana. Hkrati z našimi strokovnjaki, ki so se zanimali za nakup licence, so se pojavili tudi Američani, Angleži in Italijani z enako željo.

PRVI ZACETKI

Lani so se na mizah naših inženirjev in tehnikov prvič pojavili podrobni načrti o novem reaktorju. Proizvodnjo je prevzela tovarna »21. maj«. To tovarno so začeli graditi šele leta 1947, toda že tri leta pozneje je začela izdelovati sodobne letalske motorje, za katere se zdaj zanimajo tudi nekatere tuje letalske industrije. Pod strokovnim nadzorstvom inž. Kimera in tehnika Zdravka Nikolića so v nekaj mesecih izdelali obsežno dokumentacijo, potrebno za serijsko proizvodnjo, hkrati pa so izdelali tudi prototip novega motorja.

Začetna proizvodnja je bila najtežavnejša. Teško si mislimo, da je na videz preprosti »Palas« sestavljen iz tisoč izredno preciznih delov. Nekatere so morali izdelovati po doslej še neznanih načelih in zamotanih delovnih operacijah. Zlasti na velike težave so zadel, ko so začeli izdelovati celico za zgorevanje. Gradivo zanj je izredno trdo in žilavo. Strokovnjaki pravijo, da bi lahko kosček tega gradiva, debel ko navilno pero, držal dva luksuzna avtomobila, ne da bi se pri tem količak ukrivila. Zato so morali to gradivo obdelovati pod posebnimi temperaturami in stalnim nadzorstvom industrijskega rentgena, ki je sprotil kazal, ali je dosežena popolna homogenost. Dokončna

oblika turbine je zahtevala malone umetniško delo rezkačev.

In vendar je bilo sestavljanje malone najtežavnejše. Ker se premični del motorja, rotor, med obratovanjem reaktorja suče s hitrostjo blizu 35.000 obratov v minuti, sta morali biti preciznost v simetriji in natančnost v teži vsakega posameznega dela rotora do kraja dognani. Zanimivo je, da lahko samo pet gramov odvečne teže na kateremkoli delu med obratovanjem reaktorja povzroči nezaželene vibracije, ki se navadno končajo s katastrofo.

PRVE PREIZKUSNJE

Prve preizkušnje so napravili v začetku letošnjega leta. Za delovni kolektiv je bila to prava

svečanost. Delavci so potrpežljivo opazovali delo mehanika, ko je stopil k mizi za instrumente. Vključil je starter. Elektromotor je pogнал rotor, reaktor je močno vsesaval zrak. Svečka je vžgala zmes. Počilo je in je bilo slišati značilno bruenje motorja. Radost kolektiva je bila velika, saj se mu je to zamotano delo posrečilo. Napori naše letalske industrije so rodili sadove. Začeli smo izdelovati tudi reaktivne motorje. To niso več poskusi, niti motorji, sestavljeni iz uvoženih delov. Kolektiv si je pridobil izkušnje ne le za izdelavo »Palas«. Odslej bo lahko izdelovali po potrebi reaktorje različne zmogljivosti.

V. Petrovič

Muzej narodne osvoboditve - podoba naše ljudske revolucije

Prostore muzeja v nekdanjem Cekinovem gradu preurejajo, da bodo lahko služili svojemu namenu: prikazovanje razvoja najslavnejše dobe naše zgodovine

Na rovaš dejavnosti Muzeja narodne osvoboditve v Ljubljani je bilo v zadnjih letih precej pripravov in kritik. Naj bo to kakorkoli, dejstvo pa je, da je šele s preselitvijo v stavbo Cekinovega gradu pod Šišenskim hribom muzej dobil možnost, da postane to, kar po svojem namenu mora biti. Prav gotovo pa tudi stavba tega starega gradu ni bila najbolj primerna za razstavne prostore. Precej časa je poteklo, preden je bilo dokončno sklenjeno, da muzej le ostane v tej stavbi in da ga je treba povsem preurediti. Zdej so ta dela v teku. Letos bo Muzej narodne osvoboditve odprl vrata svojih razstavnih dvoran. Muzej bo postal to, kar predvsem mora biti: stalna razstava naše ljudske revolucije.

TO BO NAŠ NAJLEPŠI MUZEJ

Kdor je imel še lani priložnost videti prostore v Cekinovem gradu, je podvomil, ali bo tu sploh mogoče urediti razstavne prostore. Toda, kdor obišče muzej danes, se ne more nauditi velikim spremembam. Kdor pa bo prišel čez mesec ali dva, ko bodo vsa dela končana in bodo razstavni prostori urejeni po načrtih arhitekta prof. Mihevoa in njegovega šole, bo lahko spoznal, da bo ta stavba odlično ustrezala svojemu namenu. Še več: to bo naš najmoderneje urejen in sploh najlepši muzej.

ZDAJ HITE Z GRADBENIMI DELI

Spodnji prostori so v glavnem dograjeni. Levo od glavnega vhoda

že deluje moderen fotolaboratorij. Glavna voza, ki jo bodo izkoristili tudi kot razstavišče za obšarne razstave, je dograjena. Manjkata samo še tlak in razsvetljava. V prvem nadstropju, kjer so pisarne muzeja in študijski prostori, bo še najmanj sprememb. Na desni strani pa bodo uredili depoje, kjer bodo listine in muzejski predmeti varno spravljani. Ta dela bodo opravili nazadnje. Zdej hite z deli v drugem nadstropju, kjer bodo glavne razstavne dvorane.

LETOŠNJA RAZSTAVA

Preurejeni Muzej narodne osvoboditve bo odprl za letošnji praznik vstaje 21. julija. Takrat bodo prikazali razvoj našega osvobodilnega

Iz borb XIV. divizije na Štajerskem

Kaj bodo letos gradili v Beogradu

Od lani je ostalo nedograjenih 185 stanovanjskih hiš

V Beogradu se je letošnja gradbena sezona v širokem obsegu že začela. Za zdaj je omejena v glavnem na hiše, ki so jih začeli graditi lani ali že prej. Vrednost lanskih gradbenih del je znašala v Beogradu kakih 7.500 milijonov. Gradili so največ stanovanjskih hiš, industrijskih objektov in poslopj prosvetnih ustanov. Iz lanskega leta je ostalo nedograjenih 158 stanovanjskih hiš.

Največ nedograjenih hiš, in sicer 34, je v občini Krnjača. Gre večinoma za pritrilne hiše. Sledi občina Novi Beograd, kjer je 19 nedograjenih paviljonov. Sedemnadstropna hiša, ki jo grade na vogalu ulice Kneza Miloša in Ljudske fronte, bodo imela 43 stanovanj in 65 poslovnih prostorov. V njej bo tudi kinemato-

grafska dvorana s 1100 sedeži. Poslopje »Tehnoprometa« na vogalu Bulvarja revolucije in Ulice 1. maja bo imelo devet nadstropij in najmodernejšo opremo. Vzporedno z dograditvijo palače sindikatov bodo letos uredili tudi prehod med palačo kina »Beograd«, Jugoslovanske knjige, kina »Kozara« in palačo sindikatov.

PREDOR POD TERAZIJAMI

Letos bodo začeli graditi tudi večnadstropne hiše na sedanjem praznem prostoru v ulici Terazije

žili dele predora pod poslopji. Ostali del predora bodo odprli z novo cesto pod Terazijami ter ga povežali z Bulvarjem revolucije in savsko nizino.

Več podjetij je dobilo stavbišča za zgraditev novih poslopj iz svojih sredstev, dela pa se še niso začela. Ni še določeno, koliko denarja bo šlo za ta gradbena dela iz družbenega plana Beograda. Za večino novih poslopj so načrti že pripravljeni in zdaj čakajo samo še na denar. Razen tega bodo začeli letos gra-

Stanovanjski blok v Cviljevi ulici

št. 7-9 in 8-10. Pod njimi bo zgrajen bodoči terazijski predor, ki se bo začel na vogalu Dečanske in Nušičeve ulice, končal pa pri Zelenem vencu. Najprej bodo zgradili predor pod novimi poslopji, pozneje pa bodo pod hodniki in vozišči na Terazijah zdru-

diti tudi stanovanjske hiše, za katere so določena sredstva v zveznem družbenem planu. Za zgraditev stanovanjskih hiš v Beogradu je v letošnjem »veznem družbenem planu določenih 1.200 milijonov din. Letošnja gradbena dejavnost v Beogradu bo torej dokaj živahna.

Letošnja dela na vinodolski elektrarni

PRVE MLADINSKE BRIGADE NA GRADBIŠČU

Vinodol, 5. aprila
Prva vinkovška in prva varždinska, prvi dve izmed devetih mladinskih brigad, ki bodo letos pomagale graditi lokvarski jez vinodolske hidrocentrale, so že prispele na gradbišče. V kratkem pričakujejo tudi ostale brigade prve izmene in v nedeljo, 11. aprila, bo svečan začetek letošnjih del.

Letošnje naloge na gradbišču te naše velike elektrarne so važne. Samo v lokvarski jez bodo morali vgraditi 180.000 kubikov gradiva, razen tega pa opraviti obsežna dela na potoku Križ, zgraditi črpalno postajo in naprave za vedno energijo ob iz-

hodu obhodnega prekopa ter končati delo v Liču. Izkusnje iz dela v prvih dveh letih bodo omogočile plodno sodelovanje strokovnih delavcev in mladinskih brigad, brez katerih podjetje v tako kratkem času vseh teh obsežnih del ne bi moglo opraviti.

Organizacije Ljudske mladine iz sedmih okrajev Hrvatske že pripravljajo več brigad, ki pridejo na gradbišče v začetku maja kot druga izmena. Prva bo pripela tja čakovska brigada, ki bo pomagala pri zaključnih delih v Liču pri Fužinah. Sledile bodo brigade iz Gline, Zupanje, Osijek, Koprivnice in Karlovca; v vsaki bo po sto mladincev.

DEVIZNI TEČAJI 5. APRILA

Valute	Ljubljana	Zagreb	Sred. drž.	Ažio v %
1 ameriški dolar	890.-	—	630.70	176.90
1 angleški funt	2.355.-	2.330.-	2.340.61	178.64
100 nemških mark	17.000.-	17.600.-	17.559.42	148.01
100 belgijskih frankov	—	—	1.861.-	210.16
100 francoskih frankov	—	225.-	227.32	165.20
100 švicarskih frankov	17.000.-	16.746.64	16.801.41	144.90
100 italijanskih lir	119.-	119.-	118.24	146.33
100 Lit STO	119.-	—	119.-	189.17
100 holandskih forintov	19.722.21	—	19.722.56	149.82
100 švedskih kron	—	16.000.-	16.338.92	181.75
1 evropski funt	—	1.790.-	1.790.-	107.78
1 obr. dolar Avstrila	795.-	775.-	783.87	181.32
1 obr. dolar Grčija	—	685.-	685.-	128.52
1 obr. dolar Turčija	610.-	610.-	610.44	103.48
1 obr. dolar Argentina	—	610.-	610.-	163.33
1 obr. dolar Brazilija	—	607.16	608.32	102.77

Pripombe: Današnji promet je znašal ca. 56 milijonov dinarjev, večji zaključki v turških dolarjih, angleških funtih ter italijanskih lirah. Prodajalci: Impol, Slov. Bistrica, Stol, Kamnik ter ind. usnja, Vrhnika. Zaradi zadržanosti kupcev tečaj še nadalje nalabno popušča. Novi zaključki so sicer že prijavljivi, vendar pa niso disponenti navadno odstopajo, čim licitacija prekorači limit, ki jim ne ustreza več. — Nepridno je ostalo DM 21.000.— pri limitu din 19.058.— ter švicarskih frankov 1.800.— limit din 17.533.39.

Kdor ljubi slovensko knjigo, se vpiše v Prešernovo družbo kot podporni član

PO VOLITVAH V VZHODNEM PAKISTANU

PORAZ MUSLIMANSKE LIGE

Nekoč glavna politična sila brez resnejšega tekmeca je propadla na ozemlju, kjer živi 56 odstotkov celotnega pakistanskega prebivalstva

(POSEBEJ ZA »BORBO«

New Delhi, marca

Vzhodni Pakistan ob Bengalskem zalivu je nad 3000 km oddaljen od Zahodnega Pakistana ob Arabskem morju. Med tema dvema pokrajinama je z ladjo devet dni potovanja, z letalom pa devet ur (voznila je tolikšna kot enoletni delavčevi dohodki). Vlaki ne vozijo med tema dvema pokrajinama, ker bi morali iti prek indijskega ozemlja.

Nekdanja provinca Bengalijska je bila razdeljena na dve dela: vzhodni s pretežno muslimanskim prebivalstvom je pripadal muslimanskemu Pakistanu, zahodni s pretežno indijskim prebivalstvom pa je po obojestranskih množičnih pokolih in pravem pravečem preseljevanju ljudstev dobila Indija. Da je jezik enoten, bengalski, in da so gospodarski interesi enotni, tega niso upoštevali. Odlučna je bila zgolj verska pripadnost.

V tem delu Pakistana so izvedli zdaj prve volitve s splošno volilno pravico in kar je morda še važnejše

— to so bile prve volitve, na katerih so stranke nastopile s programi, ki govore tudi o socialnih in gospodarskih problemih.

Na volitvah je zmagala opozicijska združena fronta. Muslimanska liga — nekoč glavna politična sila brez resnejšega tekmeca — je doživela tako hud poraz, da politični opazovalci, tako v Delhiju, kot tudi v Karačiju domajla enodušno sodijo, da hosta osrednja vlada in vodstvo Muslimanske lige le stežka zmožna omejiti posledice volitve zgolj na sestavo opozicijske vlade v Vzhodni Bengalijski (ki je samo ena izmed pakistanskih provinc).

To sklepajo iz več razlogov: predvsem je poraz takšen, da po ustavi Muslimanska liga nima niti pravice ustanoviti v skupščini opozicijsko skupino; na volitvah so bili poraženi vsi ministri te provincije iz vrst Muslimanske lige, kar priča o globokem nezadovoljstvu prebivalstva s prejšnjim režimom; in naposled, ta poraz so doživeli na ozemlju, na katerem živi 56% celotnega pakistanskega prebivalstva.

Program Muslimanske lige je v glavnem temeljil na verski podlagi. Liga nasprotuje priznanju bengalskega jezika za enakopravnega uradnemu urdu jeziku prebivalstva Zahodnega Pakistana in dajanju avtonomnih pravic Vzhodnemu Pakistanu.

Program združene fronte pa zahteva popolno avtonomijo, tako da bi bil Vzhodni Pakistan povezan s središčem samo glede finančnih vprašanj, obrambe in zunanje politike. Program združene fronte pa zahteva popolno priznanje bengalskega jezikovnega in kulturnega jezika, nove volitve v ustavodajno skupščino, nacionalizacijo trgovine z juto in gospodarske reforme.

Eden izmed vzrokov poraza na volitvah je beda kmečkih množic, pridelovalcev jute. Ker so odrezani od industrije v Zahodni Bengalijski, ki so jo preskrbovali z juto, so bili kmetje več let brez trga. Gospodarske omejitve so naraščale v premem sorazmerju s poslabšanjem odnosov med obema državama, Pakistanom in Indijo, posledice pa je občutil kmet, katerega dohodek so se l. 1953 omejili le na tihotapljanje jute v Zahodno

Bengalijo, kjer so trgovci, lakorističajo težave kmetov, plačevali nezustlašano nizke cene.

Hkrati je bil izvoz monopol nekega pakistanskega multimilijonarja, ki je svedea diktral vse pogoje. Sprlelo avtonom omejitve so cene najpotrebnejšega, vasi namenjenega blaga, dosegle astronomske številke.

Kmetje v Vzhodnem Pakistanu niso izgubili samo trga jute, Tudi ribarstvo je popolnoma zamrlo, ker so trg v Kalkuti zaprl za Vzhodni Pakistan. Zato je poziv združene fronte, naj bi normalizirali gospodarske odnose z Indijo, odprli meje in odpravili sistem vizumov med obema deloma Bengalijske, naletel med množicami na izredno ugoden odmev.

Teško je reči, koliko bo mogla združena fronta izpolniti programske obljube. Poznavalet pakistanskih razmer govore o hudih nesoglasjih znotraj združene fronte, zlasti med voditeljem kmečke delavske stranke Fazel — ul — Hakom in voditeljem kmečke stranke Suravirdilem. Mnogi so strinjajo, da ta dva nimata skupne politične osnove, razen da sta oba prijatelja Velike Britanije.

BEDA KMETOV — EDEN IZMED GLAVNIH VZROKOV PORAZA MUSLIMANSKE LIGE

Britanska kraljevska komisija za kmetstvo je presodila 1923, po daljšem proučevanju agrarnega vprašanja v Indiji, da se kmet tu »rodi, živi in

umre zadojčen«. Zemlje ne zapusti samo zato, ker mu vzbujja vsaj varljive upe na nova posejila. Prepričan je, da mu zlo usode prinašajo sile, ki so izven dosega njegovega razuma in delovanja. To »pomankanje volje pri kmetih, da bi si izboljšali svoje pogoje« so mnoge komisije navajale kot dokaz »nepremagljivih ovir« na poti k reformam in izboljšanju položaja kmetov.

Nekoč je bilo to mogoče, Zdej pa je eden izmed glavnih vzrokov poraza vladajoče stranke, muslimanske lige v Vzhodnem Pakistanu bil prav bešen položaj kmečkih množic. Vzhodni Pakistan je podedoval od britanskega imperija zaostalo fevdalno kmetstvo.

V drugi polovici 18. stoletja so Angleži, ustvarjajoč v kotonjahi novo vazalno kasto, ki bo dovolj vdana imperialni oblasti, dajali zemljo, odvzeto sovražno razpoloženim princem, domačim plemičem, ki so podpirali kolonialno oblast, v večer najem. Pogoj je bil en sam: letno je treba plačati določen znesek. Kolonializem si je tako ustvaril gospodarskega zavzelnika v deželi, si zagotovil stalne dohodek, hkrati se pa izognil neprijetnostim, ki jih prinaša neposredno zbiranje najemnine.

Pri tem se je razpredlo široko omrežje zakupcev. Na najnižjem klinu te lestvice je bil kmet. Leta 1940 je komisija za proučevanje dohodkov zakupcev ugotovila, da je bilo med

fevdalnim lastnikom in kmetijskim delavcem tudi po 15 do 20 posrednikov.

Pakistanska vlada je leta 1951 izdala zakon o agrarni reformi, toda razmere v kmetijstvu so ostale do danes domaia nespremenjene: okrog 66 odstotkov obdelovalne zemlje v Vzhodnem Pakistanu obdeluje kmetje-zakupniki ali spopolvarji, 24% pa je obdelujejo mezdni delavci iz vrst zakupcev, ki jih zemlja v zakupu more preživljati.

Sistem fevdalnih veleposesnikov, zamindarjev, je označila že komisija iz leta 1940 kot anahronizem in predlagala, naj jih likvidirajo. Ugotovila je namreč, da niti veleposesniki niti revni in prezadojčeni, na pol gladni in neuki kmetje ne mislijo na izboljšanje kmetijskoga. Predlagala je, naj država odkupi vse pravice posestnikov in zakupcev, prepove podzakupnino in omeji velikost posesti.

Ceprav je pakistanska vlada sprejela priporočila večine v komisiji v zakon o agrarni reformi, vendar je mnenje manjšine, ki so se ga okenčili vplivni veleposesniki Vzhodnega Pakistana, preprečilo uveljavljenje teh predlogov.

Zdej pa, po zmagi združene fronte na volitvah v Vzhodnem Pakistanu, kaže, da bo prišlo do davno pričakovanih sprememb tako v kmetijstvu te velike dežele, kot tudi v življenju večine njenega prebivalstva.

L. Bruner

KULTURNI OBZORNIK

LJUBLJANSKE FILMSKE PREMIERE

Uspela filmska upodobitev Rostandove heroične komedije

CYRANO DE BERGERAC. Scenarij: Carl Foreman. Režija: Michael Gordon...

hi bil marsikdo popolnoma zadovoljen. Ni pa on, izkazal se je na nestetihih področjih...

ju povzpel med najpriljubljenejši gledališke in filmske igralce v Ameriki.

Cyrano de Bergerac je najboljšo delo tedaj 29-letnega francoskega dramatika Edmonda Rostanda...

BIBLIOGRAFIJA

- Stanovi, laharna i šaravije u svetu. Založba Kultura, Zagreb, 1953. str. 75, cena 180 din.

Na Dunaju se pripravljajo na Teden sodbene jugoslovanske glasbe, da bo prihodnji mesec. Dosedaj sta predvidena dva koncerta dunajskih simfonikov...

TUJINA SE ZANIMA ZA NAŠE PISATELJE

Z letne skupščine književnikov Srbije. V Beogradu je bila ta dni letna skupščina Društva književnikov Srbije.

Leto 1952 je bilo izdanih 56 knjig - navaja v poročilu - zadnje leto pa je bilo izdanih skupaj 80 del, to je skoraj za polovico manj.

Kulturne beležke

V hrvatskem Narodnem kazalištu v Zagrebu so izvedli premiero drame Ervina Sinka 'Strašna sreča'.

Nekaj novosti

Narodne in univerzitetne knjižnice. Verzeichniss österreichischer Bibliotheken, Wien 1953. (Bibels-Schriften-1.)

nam Cyrano predstavljaj kot človek, spoštovan in ponosen, kljub svojemu siromaštvu odločen nasprotnik korupcije...

Zadnji prizori: Roksanina obisk moža na bojišču, Cyranoov dvoboj s smrtjo, v katerem poslednji obračun s svojimi zakletimi sovražniki...

In še nekaj je, kar moramo omeniti v posebnem odstavku, pomagalo k uspehu tega filma pri nas. To je: prevod, ki je v nekaterih naših republikah postal že resno vprašanje.

TEDEN JUGOSLOVANSKE GLASBE NA DUNAJU

Na Dunaju se pripravljajo na Teden sodbene jugoslovanske glasbe, da bo prihodnji mesec. Dosedaj sta predvidena dva koncerta dunajskih simfonikov...

Te glasbene prireditve bodo v okviru kulturne izmenjave med Jugoslavijo in Avstrijo. Jugoslovanski umotnostni bodo tako vrtili obisk avstrijskih glasbenikov...

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

NAMIZNI TENIS

Dolarar premagal Sidoja in Flisberga

Haag, 5. aprila. Zarko Dolarar je dosegel velik uspeh na mednarodnem namiznoteniskem prvenstvu Nizozemske...

Toda še večji Dolararjev uspeh je smatral nad svetovnim prvakom Mandžarom Sidom v polfinalu. Sidoju se ni posreželo dobiti niti en niza...

V finalu žensk posamezno je Mandžarka Koczanova premagala svojo rojakinjo Farkaszevo.

MEDNARODNO TELOVADNO TEKMOVANJE

Bavarska : Jugoslavija 335,40:329,80

Reka, 5. aprila. Na Reki je bilo v soboto mednarodno tekmovanje teledvadnih reprezentanc Bavarske in Jugoslavije.

III. SKUPŠČINA PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE VEČ POZORNOSTI ALPINISTOM

Maribor, 5. aprila. Včeraj se je na daljavala III. letna skupščina Planinske zveze Slovenije. V soboto so zasedali posamezne komisije...

Skupščina je ukrepala tudi o letošnjih odpravi v centralne Alpe. PZS vztraja (to pa je tudi najbolj pravilno), naj bodo v odpravi res najboljši alpinisti...

Skupščina je ukrepala tudi o letošnjih odpravi v centralne Alpe. PZS vztraja (to pa je tudi najbolj pravilno), naj bodo v odpravi res najboljši alpinisti...

Uspela telovadna akademija gojencev Srednje fizikulturne šole v Kočevju

Miquilo soboto je bila v Kočevju telovadna akademija gojencev SFS iz Ljubljane. Ti so pokazali tankanjemu preobnavitvemu delu napredne telesne vzgoje.

NADALJEVANJE DRŽAVNEGA PRVENSTVA V BOKSU

Spartak - Radnički 15:7

Subotica, 5. aprila. Boksarji Spartak-a so včeraj promagali boksarje Radničkoga iz Beograda s 15:7. S tem so si zagotovili obstanek v zvezni ligi.

Partizan - Metalac 12:8

V zvezni boksaški ligi je minulo nedeljo Partizan premagal Metalac z rezultatom 12:8 in si s tem zagotovil prvo mesto.

VOJVODINA - JEDINSTVO 11:9

V zvezni boksaški ligi je minulo nedeljo Partizan premagal Metalac z rezultatom 12:8 in si s tem zagotovil prvo mesto.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

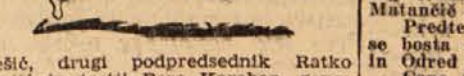
LETNA SKUPŠČINA NZJ ZAKLJUČILA DELO

Izvojen nov upravni odbor

Rato Dugonjič - predsednik

Včeraj dopoldne je skupščina razpravljala o pravnih. Sprejeli so disciplinski pravilnik, pravilnik o brezplačni vstopnicah...

Zatem se je konstituiral nov upravni odbor. Na predlog tovaršila Andreja Kovača so soglasno izvolili naslednje vodstvo: predsednik Rato Dugonjič, prvi podpredsednik Branko...

Pešič, drugi podpredsednik Ratko Plejč in tretji Pero Korobar, generalni tajnik Milorad Nišanin...

PREHODNI ROK DOLOČEN

Zatem je skupščina sklepala o novem registracijskem pravilniku.

VOJVODINA ODSTOPILA OD PRITOŽBE

Poročevalce za prošnje in pritožbe, poslani skupščini, tovaršila Rudolfa Šabljak, je obvestil delegate, da so prejeli dve pritožbi in tri prošnje.

Ogromno zanimanje občinstva za svetovno nogometno prvenstvo

Zürich 39.000, Basel 49.000, Ženeva 40.000, Lausanne 54.000 in Lugano 33.000. Ni števila, da zato organizatorji letošnjega tekmovalca za 'Cup Jules Rimet' gledajo nekoliko skeptično na ta del izvedbe prvenstva.

Izraelski nogometaši v Južni Afriki

Izraelska reprezentanca je odigrala prvo tekmo na turneji po Južni Afriki v Johannesburgu proti reprezentanci južno Tzamanije.

Velesalom na Zelenici

SK Enotnost je izvedel v nedeljo klubsko prvenstvo v velesalomu na Zelenici.

Klubi pravki so postali: Člani: 1. Ilija 1327, Mladinci: 1. Koviček 120, Članke: 1. Furjan, 239,6. Skakelci in ločniki: 1. Braz 1.551, Pionirji od 9 do 14 let: 1. Guček 420.

Po petnajstih letih

Nedavno se je pomeril v Prstoum nemški boksar Leo Starosch z Angležem J. Sullivanom. To je bil prvi nemški pokliten boksar, ki je po vojni nastopil v Angliji.

Deveta partija

Šahovski klub v Zürichu bo organiziral od 19. do 30. aprila mednarodni šahovski turnir. Na turnir je povabljenih 6 tujih in 6 domačih šahovskih mojstrov.

Trifunović na turnirju v Zürichu

Šahovski klub v Zürichu bo organiziral od 19. do 30. aprila mednarodni šahovski turnir. Na turnir je povabljenih 6 tujih in 6 domačih šahovskih mojstrov.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

SPORT IN TELESNA VZGOJA

Izvojen nov upravni odbor

Rato Dugonjič - predsednik

Včeraj dopoldne je skupščina razpravljala o pravnih. Sprejeli so disciplinski pravilnik, pravilnik o brezplačni vstopnicah...

Jutri Lokomotiva : Odred

Jutri bo na stadionu Odreda prvenstvena nogometna tekma i zvezne lige Lokomotiva : Odred. Pričetek tekme bo ob 16. uri. Sodli bo Matančič iz Beograda.

Postal skupščini. V njej Hajdukova uprava sodi, da je sklep o kaznovanju Beare in Vukasa nepravilen, ter zahteva, naj ustanove posebno komisijo, ki bi vso zadevo ponovno proučila.

Delovno predsedstvo je predlagalo, da bi odgovorilo upravi Hajduka, kar je skupščina sprejela z ogromno večino. V odgovoru je rečeno, da ravnanje uprave Hajduka v znanem primeru glede kaznovanja Vukasa in Beare pomeni hudo kršenje disciplin.

VOJVODINA ODSTOPILA OD PRITOŽBE

Poročevalce za prošnje in pritožbe, poslani skupščini, tovaršila Rudolfa Šabljak, je obvestil delegate, da so prejeli dve pritožbi in tri prošnje.

Ogromno zanimanje občinstva za svetovno nogometno prvenstvo

Zürich 39.000, Basel 49.000, Ženeva 40.000, Lausanne 54.000 in Lugano 33.000. Ni števila, da zato organizatorji letošnjega tekmovalca za 'Cup Jules Rimet' gledajo nekoliko skeptično na ta del izvedbe prvenstva.

Izraelski nogometaši v Južni Afriki

Izraelska reprezentanca je odigrala prvo tekmo na turneji po Južni Afriki v Johannesburgu proti reprezentanci južno Tzamanije.

Velesalom na Zelenici

SK Enotnost je izvedel v nedeljo klubsko prvenstvo v velesalomu na Zelenici.

Klubi pravki so postali: Člani: 1. Ilija 1327, Mladinci: 1. Koviček 120, Članke: 1. Furjan, 239,6. Skakelci in ločniki: 1. Braz 1.551, Pionirji od 9 do 14 let: 1. Guček 420.

Po petnajstih letih

Nedavno se je pomeril v Prstoum nemški boksar Leo Starosch z Angležem J. Sullivanom. To je bil prvi nemški pokliten boksar, ki je po vojni nastopil v Angliji.

Deveta partija

Šahovski klub v Zürichu bo organiziral od 19. do 30. aprila mednarodni šahovski turnir. Na turnir je povabljenih 6 tujih in 6 domačih šahovskih mojstrov.

Trifunović na turnirju v Zürichu

Šahovski klub v Zürichu bo organiziral od 19. do 30. aprila mednarodni šahovski turnir. Na turnir je povabljenih 6 tujih in 6 domačih šahovskih mojstrov.

Nov svetovni plavalni rekord

New Haven, 5. aprila. Ameriški plavalec Ford Komo je včeraj izboljšal svetovni rekord v plavanju na 100 m - prostu. Komo je dosegel čas 4:26.7.

KITAJSKA preživlja drugo revolucijo

Za Sovjetsko zvezo ima Kitajska republika po številu največjo vojsko na svetu

Drobna, a zelo pomembna vest z Daljnega vzhoda je nedavno komaj vzbudila pozornost. Severnokitajsko obrobno pokrajino

Sinkjang so razglasili za zaprti ozemlje, kamor je dostop brez posebnega dovoljenja strogo prepovedan.

Za železno zaveso je prišla torej tudi dežela severno od Himalaje, ki bo s svojimi neizmernimi naravnimi bogastvi imela še važno vlogo.

Marca 1950 sklenjena pogodba določa, da bodo mešane kitajsko-sovjetske družbe skupno izkoriščale nafto in nekovine. Rusi so na tem področju že od leta 1947 pridobivali asfalt, cink, baker in nafto, predvsem pa uran. Tekmovanje med Rusi in Kitajci za oblast nad to pokrajino je izraženo v graditvi železnice. Rusi in Kitajci grade železniške proge proti Tihvi (Urumči), glavnemu mestu Sinkjanga. Rusi premeščajo železniško omrežje od zahoda, od svojega industrijskega področja Alme Ate, Kitajci pa od Lan Cauoa na jugu proti severu. Kitajci se že dolgo boje, da bi se utegnil Sinkjang odcepiti od Kitajske. Politični opazovalci pravijo, da ima Peking po Stalinovi smrti dokaj velike proste roke kakor prej, in da se od Moskve čedalje bolj oddaljuje. Malenkovi je kmalu po Stalinovi smrti rekel, da je ljudska republika Kitajska »popolnoma samostojna enota med komunistič-

nimi deželami. Lanj septembra se je mudila v Moskvi kitajska gospodarska in finančna komisija, ki je sklenila s sovjetsko vlado novo pogodbo, po kateri bo

SZ finansirala graditev kitajske težke industrije.

Kitajska preživlja trenutno veliko presnavljanje. Lahko bi celo govorili o drugi kitajski revoluciji, ki se je začela s prvimi koraki na področju industrializacije. Njeno težišče je v severovzhodni Mandžuriji, vtem ko na jugu industrijskih podjetij ne ustanavljajo. Na področju reke Jangce vlada na vso moč pospešuje kmetijsko proizvodnjo.

Toda industrializacija napreduje zelo počasi, Sovjetska zveza dobavlja Kitajski le malo industrijske opreme in še ta je slaba. Prvo leto petletnega načrta se

je končalo s tem, da je moralo odstopiti več kitajskih ministrov, ki so bili odgovorni za gospodarske resore, ker niso dosegli zaželenega uspeha. Kitajski kmetje so začeli godrnjati in čedalje več je primerov pasivnega odpora proti ukrepom vlade, ki pospešuje industrializacijo, kmetijstvo pa zapostavlja. Celo glasilo pekinške vlade je moralo nedavno priznati, da je življenje kitajskih množic zelo trdo. Vojsko na Koreji je morala Kitajska drago plačati. Kitajske divizije so v 33 mesecih požrle polovico proračunskih sredstev. Razen tega je morala Kitajska plačati topove,

tanke in reaktivna letala, ki jih je dobila od Sovjetske zveze.

Kitajska ima za Sovjetsko zvezo po številu največjo vojsko na svetu.

Na Koreji so se kitajski vojniki tako izvežbali, da je kitajska vojska zdaj moderna. Šteje pet milijonov mož in ima kakih 1500 reaktivnih letal. Zahod pa še zmeraj ne prodaja Kitajski nobenih vojaško važnih izdelkov ali surovin. Samo Japonska spet izvažna na Kitajsko kavčuk, električne aparate ter optične in nekatere druge industrijske izdelke.

Ženske že 200 let v zdravniškem poklicu

Prva zdravnica je bila diplomirana v Halle, ko ji je bilo 40 let

Zdravnice so poznali ljudje in se zatekali k njim že v srednjem veku, zdravnice pa šele v 18. stoletju. Letos je pravzaprav v tem oziru jubilejno leto. Pred 200 leti je bila namreč diplomirana na univerzi v Quedlinburgu prva zdravnica Dorothea Christine Erxleben.

Zivljenjska pot prve »redne« akademikarke na svetu je bila tipično ženska. Rojena kot hči zdravnika Christiana Polykarpa Leporina leta 1713 se je doma učila latinščine in zdravilstva. Učil jo je oče.

Ko ji je bilo 26 let, so ji na priporočilo Friderika Velikega dovolili, da bi bila na univerzi Halle promovirana. Že je predložila za takratne čase revolucionarno in v strokovnih krogih živahno obravnavano znanstveno razpravo »Temeljito proučevanje vzrokov, ki odvrtačo ženske od študiranja«, ko se je lepa in zelo nadarjena Dorothea seznanila z nekimi mladeničem, opustila študije in se omožila. Njeni nasprotniki, ki odvrtačo ženske, Mar ni bil to prepričljiv dokaz, da ženske niso ustvarjene za znanstvene poklice? Toda zmotili so se.

DOKTORSKI KLOBUK IN STIRJE OTROCI
Dorothea Christine Erxleben, kakor se je tedaj pisala prva

uradna akademičarka na svetu, se za te govornice ni zmenila. Vsa se je pogledala v svojo ljubezen in se ji posvetila kot gospodinja in mati. Po vrsti je rodila štiri otroke. Komaj je prvi shodil, je oče umrl. Kaj naj stori vdova v najlepših letih? s štirimi otroki? Dorothea se je spet lotila študiranja. Toda potreben je bil nov reskript Friderika Velikega, preden je tedaj že 40 let stara žena 6. maja 1754 na univerzi v Halle napravila zadnji izpit. Naslednje leto je izšla njena doktorska disertacija v obliki knjige »O prebogostem, zato pa često nezanesljivem zdravljenju boleznij«. V znanstvenih krogih je vzbudila njena razprava veliko pozornost.

PROTI 12 UNIVERZAM

Elizabetho Blackwell slave zdaj kot prvo ženo, ki je leta 1849 v »novem svetu« dobila medicinski doktorski klobuk. Toda to je bil že problem: enajst ameriških univerz je Blackwellovo kot »nezaželeno« odklonilo, šele dvanaajsta, sedanji Habart-College, ji je po dolgem obotavljanju naposled odprla vrata. Toda celo zdravniška diploma ji ni pomagala, da bi dobila službo v katerikoli ameriški bolnišnici. Preselila se je v Pariz in London, kjer je delala v raznih bolnišnicah. Ko se je vrnila, je na lastne stroške ustanovila v New Yorku polikliniko. Deset let pozneje je odprla prvo žensko univerzo za medicino.

V »starem svetu« so ostale akademičarke še dolgo izjeme. Res so nemškemu »čudežnemu otroku« Dorothei Schlözer že leta 1787 kot 17-letnemu dekletu posadili na glavo doktorski klobuk, toda čudežni otroci so tudi med študentkami redki. Ko je v začetku našega stoletja na pariški Sorbonni študirala Maria Skłodowska, je večina profesorjev vedno mnogo obetajočo naravoslovko

KAKAA IN ČOKOLADE bo začelo primanjkovati

če ne bodo zatrli nevarnega drevesnega škodljivca na Zlati obali

Na Zlati obali v zahodni Afriki, ležeči blizu ekvatorja, se je od leta 1935 do 1945 vsako leto posušilo pet milijonov kakaovcev, od leta 1946 do 1948 pa 15 milijonov. Če se bo to nadaljevalo, čez 20 let na tem področju, od koder je šlo po svetu največ kaka, kakaovcev sploh več ne bo.

Lani, sredi septembra, je bilo v Londonu mednarodno posvetovanje pridelovalcev kaka in čokolade. Na njem je bilo zastopanih 20 držav. Posvetovali so se o boju proti nevarni in nalezljivi bolezni kakaovciv, katere glavni znak so močno nabrekli poganjki.

Gre za nekakšno drevesno kugo, ki čedalje bolj ogroža to svetovno industrijo.

Ce ji ne bodo prišli do živega, bošta kakao in čokolada kmalu tako draga, kakor sta bila v časih španskega osvajalca Fernanda Corteza, ki je v 16. stoletju prinesel iz Mehike seme te taktat še neznanne rastline. V Mehiki so takrat uporabljali kakao ne le kot pijačo, marveč tudi kot denar. Od takrat je narasla potrošnja kaka na svetu na 750.000 ton letno in po mnenju strokovnjakov bo v nekaj letih znašala še milijon ton, seveda če bodo nevarno bolezni zajezili.

Kako velika je nevarnost, dokazuje pridelek kaka na Zlati obali, v tej angleški koloniji, iz katere pride največ kaka. Leta 1936 je znašal pridelek kakih 311.000 ton, predlanskim pa samo še 212.000 ton. Lani pa ni znašal niti 200.000 ton. Zlata obala je zelo rodovitna in kmetijstvo se je tam komaj prav začelo, pa tudi industrija se bo lahko razvila. Vendar pa je izvoz kaka za gospodarstvo te dežele najvažnejši.

PRVA PROFESORICA

V začetku našega stoletja je skrivaj v drvarnici kemijskega inštituta berlinske univerze delala poskuse deklet, ki je celo na priporočila takratnega asistenta Ottona Hahna niso pristupili k uradnim poskusom. Predstojnik inštituta se je temu odločno upiral. Leta 1917 pa je dobila Lise Meitner kot prva žena Nemčije profesorski naslov. Njeno ime je znano v zvezi z razbijanjem atomov. Proforski naslov je torej v ženskem svetu mnogo mlajši od zdravniškega.

Jutro po krokanju

ZAKAJ SE JE SMEJAL

Ko se je Mark Twain ukvarjal z urejanjem časnikov, je prišel k njemu v uredništvo neki fant in ga vprašal: »Ali ste prejeli humoreske, ki sem vam jih postal po pošti?«

»Sem,« je odgovoril Twain, »in sladko sem se smejal.«

»Kaj so vam bile tako všeč?« se je navdušil fant.

»Ne, smejal sem se, ko sem prebral, kolikšen honorar zahtevate.«

MALI LEKSIKON

Vprašanja:

Kateri trenutek je napočel Morseja, da je začel razmišljati o brzojavu?

Kateri del Jadranskega morja je po bogastvu otokov podoben Polineziji, po bogastvu rib pa Lofotskim otokom?

Kakšno vlogo ima žeplo v človeškem organizmu?

Kaj je derby?

Kje je domovina mila?

Odgovori:

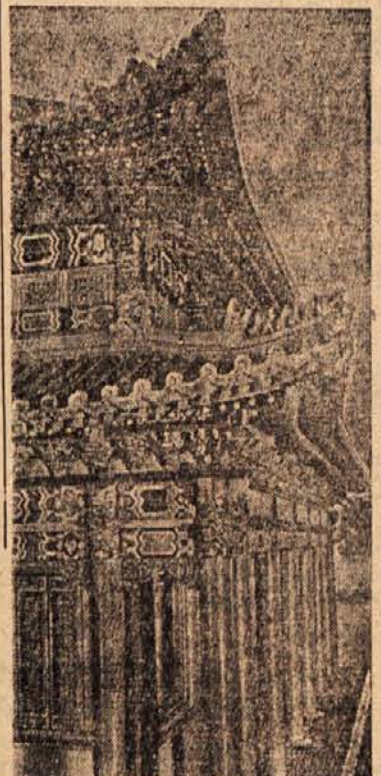
Samuel Morse (1791-1872), izumitelj brzojave, je bil pravzaprav znan bolj kot slikar in čisto je prihajal v Evropo, da bi svoje slikarsko znanje izpopolnil. Na nekem takem potovanju, ki je trajalo nad 37 dni, — od 8. oktobra do 15. novembra 1832, — se je v Parizu seznanil s študentom Jacksonom, ki je imel pri sebi na ladji majhen elektromagnet. Pogovor o elektromagnetizmu in elektriki so Morseja napotili, da je začel razmišljati o prenosu vesti na daljavo z brzojavom, ki bi avtomatično, z elektromagnetom beležil sprejete signale določene abecede. Že leta 1837, torej pet let pozneje, je napravil s svojim brzojavom prvi posredu pookus.

Našo Polinezijo sestavljajo Kornati (razdrobljeni otoki) jugovzhodno od Dugega otoka. Tu je na površini 320 km² 110 večjih in manjših otokov, zelo strmih in čisto fantastičnih oblik. Sem sodijo otoki Sita, Zuta, Kornat in še cela vrsta čeri in otokov. Teh otokov je toliko, da lahko med njimi pluje samo dober poznavalec tega morskega področja. Med vsako vojno so bili ti otoki zelo dobra naravna trdnjava. Tudi NOV je imela tu svoje bolnišnice, skladišča in bunkerje. Otoki niso naseljeni, pač pa je na njih več sto ribiških naselij. Ker se v čisti morski vodi, med algami, drsti mnogo rib, so Kornati znani kot naši Lofoti.

Žepca je v človeškem telesu 0,25%, prihaja pa vanj v obliki sestavnih delov beljakovin, aminokislin. Žeplo nahajamo samo v nekaterih aminokislinah. Z aminokislinami so zlasti bogate beljakovine v jajcih, mleku in žitu. Zanimivo je spoznanje, da katerega so prišli strokovnjaki zadnja leta, da so namreč potrebe organizma po aminokislinah z žeplo znatno večje, še je slovak ranjen, bodisi na bojišču ali po nesreči ali pa če je bil operiran. Če v hrani ni dovolj amoniakovih beljakovin, izloča ranjen organizem lastne beljakovine, pri tem pa zadržuje žveplene aminokisliline, da se rane celijo.

Derby je razredna dirka distokrvnih angleških konj, starih tri leta. Zmagovalec velja za najboljšega konja te pame. Konji tekmujejo na 2400 m dolgi progi. Prvi derby je bil pred 173 leti na hipodromu pri Londonu in zmagal je konj Diomed. Dirka je dobila ime po lordu Derbyju, znanemu rejcu dirkalnih konj v Angliji.

Domovina mila je Galija, kjer je bilo znano že pred začetkom našega štletja, je da so ga stari Galci uporabljali izključno kot mažo za lase. Šele nekaj sto let pozneje so začeli mlo uporabljati za nego obraza in telesa. Stari narodi, zlasti na Bliznjem vzhodu, so namesto mila uporabljali za nego telesa razna olja in dišava.

Kitajska pagoda

Indiji dobrodošla riba

Indijski strokovnjaki za ribištvo pravijo, da bo nedavno uvožena nova vrsta ribe »tilapija« hranila milijone Indijcev. Tilapija še ni prišla do kuhinje indijskih gospodinj, pač pa so se o njenem okusu in hranilnosti že prepričali na preizkuševalni postaji za ribogojstvo v Madrasu. Ta riba živi v nizkih rekah, pa tudi v močvirjih in celo v plitkih vodah na riževih poljih. V štirih mesecih zraste tako, da tehtja že pol kilograma. Njeno meso je zelo okusno, pa naj bo presno, posušeno ali konzervirano. V enem letu se

iz ikre enega para zleže 10.000 mladic.

V Aziji so to ribo prvič našli v neki reki v Indoneziji leta 1949. Dotlej je bila tilapija znana samo na obalah Mozambika. In še zmerj ni pojasnjeno, kako je prišla v Azijo. Raziskave na postaji organizacije za kmetijstvo in prehrano OZN (FAO) so ugotovile, da se je ta riba v Azijo povsem udomachila. Po napotkih FAO so jo prenesli na Ceylon in v Izrael, kjer je močvirja kmalu spremenila v bogate ribnike, v viro okusne in zdrave hrane.

Pogled na Hongkong

Stanovanjska stiska v Hongkongu

Guverner angleške kolonije Hongkong na Daljnem vzhodu sir Alexander Grantham je med nedavno proračunsko debato v skupščinskem svetu Hongkonga rekel, da je ta kolonija v minulem proračunskem letu vzlic raznim težavam ohranila višino svojih dohodkov, ki so znašali 59.500.000 dolarjev. Glede stanovanjskih hiš in preselitve prebivalcev v moderna stanovanja je rekel, da bo treba spraviti pod streho najmanj še 350.355 ljudi, ki nimajo ustreznih stanovanj. Vse kaže, da bo treba zgraditi zunaj mestnega področja velike stanovanjske bloke. Iz sklada za kolonialni razvoj in socialno skrbstvo so že dali dva milijona dolarjev za ureditev stavišč. Zgraditi nameravajo 1000 hiš. Uprava Hongkonga upa, da se ji bo do sredine letošnjega leta po-

srečilo spraviti pod streho tretjino ljudi, ki nimajo ustreznih stanovanj.

Umetni kristali železa

Raziskovalni oddelek General Electric Company v Omahi v državi Nebraska je sporočil, da se je prvokrat v zgodovini kemije posrečilo izdelati čiste kristale železa. Podobni so tenkim iglam s premerom 0,025 mm, dolgi pa 25 mm. Kristalčki sploh ne zarjave in so silno trdni. Na kvadratni centimeter lahko pritiska 72.000 kg, pa se ne raztegnejo. To pomeni, da bi kristal železa s premerom 1 cm, če bi se ga posrečilo izdelati, prenesel težo petih nato-vorjenih železniških vagonov. Kemično čiste kristale železa so izdelali tako, da je železo izhlapevalo, potem pa so padali hlapi na trdo podlago.

G. F. TAYLOR

DIKTAFON

Elephteros Sofianopulos je zastopnik paroplovne družbe v londonskem Cityju. Posreduje ladijski prostor in je torej činitelj svetovne trgovine. In ker je povpraševanje po ladijskem prostoru zelo veliko, grede Sofianopulosovi posli prav dobro. Tako dobro, da je moral svojo pisarno že večkrat razširiti, sprejeti v službo nove strojepiske in najeti nove prostore. Kakor se namreč Elephterosu Sofianopulosu ne posreči izločiti svoj novogrški naglas iz svoje je tako težko razumljive angleščine, prav tako se mu ne posreči, da bi svoj obrat moderniziral in racionaliziral.

Njegov položaj se je vsaj na videz bistveno obrnil na bolje, ko se je nedavno oglašil pri njem John Smith. Ne, John Smith se ni potegoval za ladijski prostor ne na panamski, ne na katerikoli drugi tovarni ladji, John Smith je hotel Elephterosu Sofianopulosu prodati diktafon.

»O tem še svoj živi dan nisem ničesar slišal,« je dejal Sofianopulos.

»Diktafon vam prihrani mnogo časa in mnogo dela, gospod Sofianopulos,« je dejal Smith, »ne samo vam, ampak tudi vašemu pisarniškem osebu. Ali vam ga smem razkazati?«

»Prosím, prosím,« je odgovoril Sofianopulos jedrnato, kakor se spodobi Grku.

»V tejle majhni, črni omarici,« je začel Smith, »ki jo lahko postavite kamor hočete, saj potrebuje le malo prostora, da jo lahko postavite na svojo pisalno mizo, ne da bi količkaj motila običajni red na njej, je vsa ustrezna aparatura. In treba vam je samo govoriti v slusalko, kar vam pride na misel, pa jo vaš tajnica zavrti ploščo in s pisalnim strojem črno na belem prenese, kar ste narekovali v diktafon. Tako lahko še po končanem delu v pisarni — predstojniki zmeraj ostanejo v pisarni dlje, saj vam, gospod Sofianopulos — narekujejo pisma, prihodnje dopoldne pa lahko sprejemate stranke, ne da

bi si belili glavo, kdaj boste utegnili narekovati pošto.«

Sofianopulos ni le z zanimanjem poslušal, marveč je brž poklical tajnico in si dal še več povedati in pokazati o diktafonu. Ko pa le-ta ni hoteli takoj brezhibno delovati, je postal Sofianopulos nestrpen, češ da je zadeva preveč zamotana.

»Kaj še, gospod Sofianopulos, je ugovarjal John Smith, saj še nihče ni padel učen z neba, kakor pravi vaš rojak Homer. Kar poskusite, pa se boste prepričali, da govorim resnico. Gospodična — kako se že pišete? — kar govorite, prosím, v slusalko.«

In gospodična je jela govoriti. Bilo je nekaj poslovnega, John Smith pa je zavrtel ploščo. Sofianopulos se je že nekoliko posvetilo v glavi. Da bi lahko še po končanem delu v pisarni narekoval pisma, med uradnimi urami pa sprejmal stranke, to je bila nedvomno velika prednost. Toda kupna cena! Sofianopulos je bil vse prej kakor lahkomišeln.

Tedaj pa je privlekel Smith na bojišče svoj najtežji top.

»Gospod Sofianopulos,« je dejal, »saj se vam ni treba tako odločiti. Aparat vam pustim osem dni na poskušnjo. Če potem ne boste prepričani o njegovih vrtilinah, ga vzamem brez sleherne odškodnine nazaj.«

Teden dni lahko uporabljam aparat zastoj, je hipoma šnila Sofianopulosu misel v glavo in brž je privolil.

Čez teden dni je John Smith spet prišel. »No, gospod Sofianopulos,« je vprašal, »kaj pravite zdaj k moji čudoviti tehnični pridobitvi?«

»Da, da, res je čudovita tehnična pridobitev, ta vaš diktafon, gospod Smith. Vzlic njegovim prednostim in vrtilnam pa ga ne morem kupiti. Vaš diktafon ima žal tisti grdi tuji naglas, in moja tajnica pravi, da ga razume še mnogo manj kakor mene, kadar ji narekuje.«

DNEVNE NOVICE

Razne vrste svežih morskih rib danes v ribarnici.

MOTOX sredstvo proti moljem zahteval povsod, ker le če boš uporabljal MOTOX, boš brez skrbi za svojo obliko!

PREDAVANJA

Društvo gradbenih inženirjev in tehnikov LRS, Ljubljana, Erjavčeva cesta 11, priredi v torek, dne 6. aprila v prirodoslovni dvorani univerze ob 20. uri predavanje s skopičnimi slikami naslednje vsebine: »Gradbeni problemi na področju štajerske dežele vlade po letu 1945«. Predaval bo deželni gradbeni direktor štajerske deželne vlade dipl. inž. Paul Hazimuk iz Graza, Vabljeni.

Slovensko kemsko društvo vabi svoje člane na predavanje prof. dr. K. Freudenberga iz Heidelberga, znamenitega organika, učenca Emila Fischera. Predavanje z naslovom »O ligninu in njegovem nastanku v lesu« bo v predavalnici Kemičnega inštituta »Boris Kidrič«. Slov. akad. znanosti in umetnosti v Ljubljani, Hajdrihova ul. 19, v torek, dne 6. aprila ob 18. uri.

KONCERTI

Planistka Antonija Geiger-Fichornova iz Zagreba koncertira v petek, 9. aprila ob 20.15 v Filharmoniji. Spored obsega Mozartovo sonato, vseh 24 Chopinovih preludijev in Schumannove Simfonije etude. Umetnica uživa izreden slavo; študirala je pri Busoniju in Godovskem, koncertirala pa med drugim tudi v Londonu, Berlinu, Budimpešti in na Dunaju.

GLEDALIŠČA

DRAMA LJUBLJANA

Torek, 6. aprila: Zaprti.
Sreda, 7. aprila ob 20.: Gorki: »Vasa Zelenova«. Abonma red A. (Rasela — Sava Severjeva, Natalija — Draga Ahadžičeva.)
Četrtek, 8. aprila ob 20.: Huxley: »Giocandin nasmeh«. Abonma red K. Petek, 9. aprila ob 20.: Gorki: »Vasa Zelenova«. Abonma red G.
Sobota, 10. aprila ob 20.: Salacrou: »Tak kakor vsi. Izven in za podežel.«
Nedelja, 11. aprila ob 20.: Tirso de Molina: »Don Gil v zelenih hlačah. Izven in za podeželje.

OPERA

Torek, 6. aprila ob 19.30: Verdi: Trubadur. Abonma red D.
Sreda, 7. aprila ob 19.30: Svara: Prešeren. Zaključena predstava za sindikata Univerze in TVS.
Četrtek, 8. aprila ob 19.30: Baletni večer. Abonma red E.
Petek, 9. aprila ob 20.: Slavnostna teledruga akademija društva »Partizani«. Narodni dom, v počastitev 89 letnice rojstva dr. Viktorja Murnika.
Sobota, 10. aprila ob 19.30: Svara: Prešeren. Abonma red F.

MESTNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališka pasaza
Torek, 6. aprila: Zaprti.
Sreda, 7. aprila ob 20.: Vilharjeve šaljivke — Večer v čitalnici. Izven.
Četrtek, 8. aprila ob 20.: J. B. Priestley: Cas in Conwayevi. Izven.

Umrlí so v Ljubljani

Julka Keber, upokojenka. Pogreb bo v torek ob 15. uri na Zalah.
Frančiška Žirovnik, upokojenka. Pogreb bo v torek ob 16. uri na Viču.
Frane Poljanec, upokojenec. Pogreb bo v torek ob 16.30 na Zalah.
Simon Hlebec, upokojenec. Pogreb bo v torek ob 17. uri na Zalah.

Umrla je naša ljuba mamica

IVANKA MRAVLJAK, roj. Rajhter

matí narodnega heroja dr. Dušana in španskega borca Božota

Pogreb bo v torek ob 16. uri v Soštanju.

MILJENKA, PETER za sorodstvo

RADIO

DNEVNI SPORED ZA TOREK, DNE 6. APRILA 1954
Poročila: 5.35, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 19.00 in 22.00.

5.30-7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci! (Pester glasbeni spored). Vmes ob 5.45-5.55 Jutranja telovadba — 6.30-6.35 Radijski koledar in pregled tiska — 7.20 Za gospodinjice — 11.00 Solska ura za višjo stopnjo: Ivo Zor: Na prometni cesti (ponovitev) — 11.30 Solska ura za nižjo stopnjo: Ernest Adamič: Jurij Vega — 12.00 20 minut z veselimi godci — 12.20 Kmetijski nasveti — 12.30 Opoldanski koncert: Josef Haydn: Simfonija v G-duru »Oxfordska« — 13.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 13.45 Nove knjige — 13.55 Za prijetno razvedrilo (spored lahke glasbe) — vmes ob 14.40 do 14.45 Kaj bo danes na sporedu — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Lepe melodije — 15.50 Esperantski tečaj — 5. lekcija — 16.00 Iz solistične glasbe pri nas in po svetu — 17.15 Pisan spored slovenskih narodnih pesmi — vmes ob 17.30-17.40 iz kolektivov za kolektive — 18.00 Sporní tehnik — 18.30 Igražo zabavní orkestri: Morton Gould, Ray Martin in David Rose — 19.00 Radijski dnevnik — 19.30 Zabavna glasba, vmes reklame — 20.00 Tedenski notranje-politični pregled — 20.10 Iz jugoslovanskih oper — 21.00 Literarna oddaja: Dorothy Parker: Oblačite nage — 21.30 Slovenske narodne pesmi pojo zborci in solisti 22.00 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan — 22.15-23.00 Nočni koncert Karol Pahor: Istrijanka, 15 fantastičnih plesnih miniatür: Dane Škerli: Concertino za klavir in godalni orkester: Zvonimir Ciglič: Obrežje plesalk, koreografsko-simfonična slika — 23.00-24.00 Oddaja za tužino — na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

RADIO KOPER

Torek, 6. aprila: 13.45 Lahka in zabavna glasba, vmes objave — 14.30 Kulturni razgledi — 14.45 Domače pesmi v izvedbi slovenskih solistov in zborov — 17.30 Plesi in pesmi narodov Jugoslavije — 18.15 Tenorist Ado Darian polje operne arije W. A. Mozarta — 20.00 Vincenzo Bellini: »Norma« lična tragedija v dveh delih. Zbori vodi Achille Consoli, turinski simfonični orkester, dirigira Vittorio Gui. — 22.30 Melodije in ritmi za lahko noč — 23.00 Zadnja poročila v slovenskimi — 23.40 Glasba za lahko noč.

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA:
Torek, 6. aprila 1954: lekarna »Planinka«, Glavni trg 20.

RADIO

5.30-7.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 7.30-7.50 Melodije v ritmu — 7.50-8.00 Obvestila in objave 8.00-8.15 Pojo Tri Polonce, s harmoniko spremlja Vinko Drčar — 8.15-8.20 Za naše gospodinjice — 8.20-8.30 Zabavna glasba — 8.30-8.40 Poročila — 8.40-9.00 Operetne melodije — 12.00 do 16.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 16.00-16.20 Pihorski fanfite pojo in igrajo — 16.20-16.30 Nekaj skladb za havajsko kitaro — 16.30-16.45 Mariborski feljton — 16.45-17.00 Zabavna glasba — 17.00-23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

KINO

PARTIZAN: franc. film: »Priateljice noče«.
POBREŽJE: franc. film: »Priateljice noče«.
STUDENCI: ital. film: »Obtožba«.

SLOV. NARODNO GLEDALIŠČE:
Torek, 6. aprila ob 19.30: Čajkovski: »Evgenij Onjegin«. Red B.
Sreda, 7. aprila ob 19.30: Hugh Herbert: »Vskakih sto let«. Red LMS-2.

CELJSKE VESTI

Predavanje o otroški paralizi. V tednu zdravstva bo danes v torek, 6. aprila ob 19.30 v Narodnem domu predavanje: »Otroška paraliza«. Govoril bo vseučiliški docent dr. Milko Bedjanec, predstojnik infektološke klinike v Ljubljani, in dr. Janko Lesničar, šef infektološkega oddelka celjske bolnišnice. Vljudno vabljeni. — Ljudska univerza in Svet za zdravstvo v Celju.

DROBNI OGLASI

TOVORNI AVTOMOBIL FORD nosilnosti 3,5 tone, v dobrem stanju, prodam po ugodni ceni brez faktorja. Interesenti naj se osebno ali pismeno zglasijo pri Zettin Nazariu, Koper, Salara 34. 1166

ISCEMO DEDICE pokojnega Sime Radovića, mornarja, ki je umrl po marcu 1947, zaradi likvidacije pokojnikove vloge pri poštni hranilnici v Londonu. Interesenti naj pošljejo podatke konzularnemu oddelku Državnega sekretariata za inozemske posle, Beograd, Kneza Miloša 26. 1-12

ELEKTRIČNI MLIN, nekaj kamnov in napravo za selanje prodam. Na dopise ne odgovarjam. Vojislava Ilčića 153, Beograd. 19341

PeLaLin

je zanesljiva zaščita Vaše garderobe pred molji. PeLaLin.

DRŽAVNI SEKRETARIAT ZA NOTRANJE ZADEVE LR BIH

razpisuje

NATEČAJ

za sprejem v službo naslednjih zdravstvenih delavcev za bolnišnico Kazensko poboljševalnega doma v Zenici, ki ima sodobne medicinske naprave in vse pogoje za solidno medicinsko delo:

- ZDRAVNIKA
- ZODARJA-DENTISTA
- 4 ZDRAVNIŠKE POMOČNIKE
- FARMACEVT. POMOČNIKA
- ZOBNEGA TEHNIKA
- ZDRAVSTVENEGA TEHNIKA

Plača po sporazumu, stanovanjske zagotovljeno. Pismene ponudbe z življenjepisom sprejema državni sekretariat za notranje zadeve LR BIH. 1662

OBVESTILO

Obveščamo člane našega sindikata, sindikalne podružnice in krajevne odbore, da začne 16. aprila poslovati

POČITNIŠKI DOM »RADOSAV TADIĆ« NA HVARU

Cena pensona je 400 din na dan. — Podružnice naj za svoje člane rezervirajo prostor neposredno pri upravi počitniškega doma.

Vsa podrobna pojasnila daje: RADNIČKO ODMARALIŠTE »RADOSAV TADIĆ«, HVAR.

Iz sekretariata Centralnega odbora sindikata trgovinskih delavcev Jugoslavije

1632

V ZVEZI Z RAZPISOM NATEČAJA ZA UREDITEV

SKOPLJANSKE TRDNJAVE »KALE«

obveščamo

DA JE SKRAJNI ROK ZA IZROČITEV NATEČAJNIH DEL

do 1. septembra 1954

1645

»PODRAVKA«

INDUSTRIJA ZA PREDELAVO SADJA IN POVRTNINE KOPRIVNICA

kupi za izgradnjo jeklenega podnožja za novo izparilno postajo:
JEKLENE PROFILE NPU 20, v dolžini 225 m
JEKLENE PROFILE NPU 10, v dolžini 192 m
JEKLENE PROFILE NPU 14, v dolžini 18 m
JEKLENE PROFILE NPU 6,5, v dolžini 13 m
JEKLENE CEVI 1 1/4", v dolžini 88 m (lahko so tudi šivne)
JEKLENE CEVI 3/4", v dolžini 47 m (lahko so tudi šivne)
REBRASTO JEKLENO PLOČEVINO, debeline 4 mm, ca. 62 m²
JEKLENO PLOČEVINO, deb. 10 mm (za vozliščne plošče) ca. 6 m²

Nadalje kupimo:
OBROČNO ZELEZO 120 do 150 x 3 mm, 400 kg
OBROČNO ZELEZO 100 x 4 mm, 250 kg
DVIGALO, nosilnost ca. 500 kg
JEKLENI REZERVOAR ZA BENCIN, prostornine 2 do 3 m³
SEPING STROJ za obdelovalno površino ca. 400 mm
UNIVERZALNI REZKALNI STROJ
STABILNI VRTALNI STROJ
STROJ (MLIN) ZA MLETJE DIŠAV, kapacitete ca. 10 do 20 dkg na minuto.

Našteti stroji so lahko rabljeni. Ponudbe pošljite na naslov: »PODRAVKA«, Industrija za predelavo sadja in povrtnine, Koprivnica. 680

KINEMATOGRAFI PREDVAJAJO

KINO »SLOGA«

Ameriški film

Cyrano de Bergerac

V glavni vlogi Jose Ferrer
Predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri. Matineja ob 16. uri. Predprodaja vstopnic od 9. do 11. in od 14. ure dalje.

KINO »UNION«: meh. film: »En dan življenja«. Tehnik: Filmske novosti št. 14. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Predprodaja vstopnic od 19. ure dalje.

KINO »KOMUNA«: amer. film: »Njeno življenje«. Brez tednika. Predstave ob 16., 18. in 20. uri.

KINO »SOCA«: ital. film: »Figaro«. Tehnik. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Predprodaja vstopnic od 10-11 ter od 15. ure dalje.

KINO »TRIGLAV«: ital. film: »Dekleta s španskega trga«. Tehnik. Predstave ob 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic od 17. ure dalje.

KINO »SIŠKA«: ital. film: »Dekleta s španskega trga«. Tehnik. Predstave ob 16., 18. in 20. uri. Predprodaja vstopnic od 15. ure dalje.

JESENICE »RADIO«: ameriški film: »Prva dama Amerike«. Predstave ob 18. in 20. uri. »PLAVZ«: Ital. film: »Juhi bo prepoznal«. Predstava ob 18. uri.

MESTNI KINO »PTUI«: italijan. film: »Sanjala sem o raj«. 1680

TOVARNA VAGONOV — RANKOVIČEVO

Telefon št. 1 in 95

Brzjavil: Vagoni

Prodamo zelo ugodno večjo količino

cinkove pločevine 0,5, 1 in 2 mm

Zamenjamo

nosilce UNP 14, 18 in 20 za UNP 12

Pojasnila daje komercialni oddelek tovarne.

1680

Prodamo po zelo ugodnih pogojih:

KOMPLETNO NAPRAVO ZA IZDELAVO JABOLČNE MEZGE (Mark): PARILA znane trvdke »Herbord«, kapacitete 40 t/24 ur, z ustrežajočim transporterjem, pralnikom, elevatorjem in tlačilkami. — Naprava je zelo dobro ohranjena.

Nadalje prodamo:

- 3 BAKRENE DUPLIKATORJE (kotle) z dovodom pare skozi osovino, brez mešalnice, prostornine 200 dm³.
- 2 CENTRIFUGALNI ČRPALKI kapacitete 400 l/minuto.
- 2 VAKUUM ČRPALKI NA VODO.
- DIFERENCIAL TIPA »BLITZ«, nosilnosti 3 tone.

»PODRAVKA«

INDUSTRIJA ZA PREDELAVO SADJA IN POVRTNINE Koprivnica

578

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR V TRSTENIKU

razpisuje

splošni anonimni natečaj

za izdelavo idejnega osnutka gimnazije v Trsteniku

Določene so naslednje nagrade:

- I. NAGRADA 150.000 DINARJEV
- II. NAGRADA 100.000 DINARJEV
- III. NAGRADA 80.000 DINARJEV

Poleg nagrad so predvideni tudi odkupi v znesku 90.000 din

ROK ZA IZROČITEV DEL JE DO 1. JUNIJA 1954

Pogoje in program lahko zahtevate na naslov: SRESKI NARODNI ODBOR — TRSTENIK

1640

TRIE

E. M. REMARQUE

tovariši

ROMAN 40

Najprej je zbegano pogledala mene, potem pa še Patrice Hollmannovo; potlej je urno pokimala in v zadregi nadaljevala svojo pot. Nekaj korakov za njo je prišla Fritzi, vihtec v roki torbico, z zelo rdečimi ustnicami in gugajoč se v bokih. Brezbržno je pogledala skozme, ko da ima pred seboj okensko šipo. »Pozdravljena, Fritzi«, sem dejal.

Sklonila je glavo ko kraljica in skrbno skrila svoje presečenjenje; toda ko je bila že nekoliko oddaljena od naju, sem slišal, da je pospešila korake, — najbrž je hotela o tem srčanju govoriti z Rozo. Se zmeraj bi bil lahko zavil v stransko ulico, kajti vedel sem, da prihajajo še druge — bil je namreč čas prvega velikega lova na moške. Toda nekako kljubovalno sem šel naravnost naprej — čemu neki bi se jim ogibal; saj sem jih poznal mnogo bolje kakor dekleta poleg sebe z njenim Bindingom in njegovim Buickom. Kar naj mirno vidi, — celo temeljito.

Vse so prihajale po drevoredu, — Wally, lepota, bleda, vitka, elegantna, Lina z leseno nogo, zastavna Erna, Marlon, piška, Margot rdečih lic, nabuhli Kiki s pelerino in na koncu Mimi, babica s krčnimi žilami, podobna oguljeni uhariči. Vse sem pozdravil in ko sva šla potem še mimo mamice s kotličkom za kuhanje klobas, sem ji pristrčno stisnil roko.

»Vidim, da imate tu mnogo znance, je dejala Patrice Hollmannova čez nekaj časa.

»Takšnihle res«, sem odgovoril kljubovalno.

Opazil sem, da me je pogledala. »Mislim, da bi se morala zdaj vrniti,« je dejala po kratkem premoru.

»Da«, sem odgovoril, »tudi meni se tako zdi.«

Stala sve pred vežnimi vrati. »Zbogom«, sem dejal, »in obilo zabave.«

Na to ni odgovorila. S precejšnjim trudom sem odvrnil pogled od zvonca na vratih in jo pogledal. In res, — kar verjeti nisem mogel, da prav vidim — stala je pred menoj in namesto da bi bila temeljito presenečena, so ji kotički ust drgetali, njene oči so žarele, potem pa se je zasmejela, pristrčno in brezskrbno, kratko malo posmehovala se mi je. »O, vi neumnež,« je dejala, »moj bog, kako neumni ste!«

Debelo sem jo pogledal. »Hm, da«, sem dejal, »in vendar« — in iznenada sem dobil smisel za položaj — »Vidim, da me imate nekako za tepca, kajne?«

Zasmejala se je. Hitro sem stopil korak naprej in jo krepko privil k sebi, pa naj si je mislila karkoli. Njeni lasje so se dotaknili mojih lic, njen obraz je bil tik mojega, duhal sem lahen vonj njene po breskvah dišeče kože; potem pa so se mi njene oči približale in iznenada sem začutil njene ustnice na svojih ustih.

Zbežala je, še preden sem se prav zavedel, kaj se je zgodilo. Nazaaj gredé sem šel mimo mamice s kotličkom za kuhanje klobas.

»Daj mi veliko klobaso«, sem dejal ves srečen.

»Z gorčico?« je vprašala mamka v čistem, belem predpasniku.

»Z zelo mnogo gorčice, mamka!«

Slastno sem pojedel klobaso kar stoji, potem pa sem naročil Alojzu, naj mi prinese iz Internationala čašo piva.

»Človek je čudno bitje, mamka, kajne?« sem dejal.

»To pač lahko verjameš, je odgovorila naglo. »Pride ti včeraj neki gospod, poje dve dunajski z gorčico, potem pa ne more plačati. Dobro, bilo je že pozno, razen njega žive duše nikjer. Kaj sem hotela storiti, saj veš, pustila sem ga, da je šel svojo pot. In pomislil, danes ti spet pride, plača dve dunajski in mi da še napitnico.«

»Predvojna natura, mamka. Kako pa sicer kaj gre kupčija?«

»Slabo! Včeraj sedem parov dunajskih in devet drugih. Veš, da nimam deklet, bi bilo že zdavnj po meni.«

Dekleta so bile cipe, ki so mamko podpirale, kjer so le mogle. Če so ujele kavalirja in če je bilo le kako mogoče, so ga prignale mimo mamkinega kotlička, da bi poprej pojedle še klobaso in da bi starka kaj zaslužila.

»Zdaj bo tako kmalu topleje, je nadaljevala mamka, »toda pozimi, v vlagi in mrazu, — tedaj lahko človek obleče kar hoče, pa si vseeno nakoplje prehlad.«

»Daj mi še eno klobaso«, sem dejal, »tako zelo me življenje veseli. Kako pa je doma?«

Pogledala me je z vodeno svetlimi, majhnimi očmi. »Zmeraj isto. Nedavno je prodal posteljo.«

Mamka je bila omožena. Pred desetimi leti se je bil njen mož hudo ponesrečil. Peljati se je hotel s podzemeljsko železnico; skočil je v drveči vlak, pa mu je spodrsnilo, da je padel in da so šla koleasa čezenj. Obe nogi so mu morali odrezati. Nesreča je čudno vplivala nanj. Kot pokveke ga je bilo tako sram vpričo žene, da ni več spal z njo. Razen tega se je bil v bolnišnici navadil uživati morfij. To ga je še prej uničilo, zabredel je med homoseksualce, in kmalu se je mož, ki je bil pedeset let normalen, klatil samo še z nadutimi fanti. Vpričo njih se ni sramoval, ker so bili moški. Vpričo žensk je bil pokveka, ki je mislil, da vzbujajo gnus in sočutje; — tega ni prenesel, — vpričo moških je bil samo človek, ki je imel smolo. Da bi si preskrbel denar za fante in morfij, je jemal mamki, karkoli je našel, in prodajal, kar je mogel spraviti v denar. Toda mamka je držala z njim, čeprav jo je često pretepal. Vsako noč je stala s sinom do štirih zjutraj pri kotličku s klobasami. Podnevi je prala perilo in pometala stopnice. Imela je nenehne težave s trebuhom in tehtala je devetdeset funtov; toda nikoli je nisi videl drugačne kakor prijazno. Mislija je, da se ji še kar dobro godi. Včasih je prišel mož, če se je slabo počutil, k njej in je jokal. To so bile njene najlepše ure.

KONJIČANI SO RAZPRAVLJALI o komunalnih zadevah

**Predlog letošnjega proračuna znaša 7.500.000 izdatkov
in 4.900.000 dinarjev dohodkov**

Zadnje dni marca so bili na području konjičke občine zbori volivcev, na katerih so odborniki poročali o delu ljudskega odbora. Predlagali so tudi proračun za leto 1954 in govorili še o nekaterih drugih gospodarskih nalogah. Udeležba pa tudi sodelovanje pri razgovorih dokazuje, da se volivci zanimajo za delo ljudskega odbora in za gospodarstvo v kraju. V okoljskih vseh so sklenili, da bodo popravili občinske ceste. Zato bi bilo pa treba denarja, ki ga občina nima dovolj; kolikor ga je, ga bodo pa uporabili za popravila mostov in podobno. Ob tej priložnosti so navzoči spet govorili o tem, da bi bilo treba urediti jarek skozi Konjice. Na občini računajo, da bi vsa dela pri njegovi ureditvi, kar je povezano s kanalizacijo, vodovodno napeljavo in razširitvijo ceste, stala približno 20 milijonov dinarjev. Govorili so tudi o ureditvi mestnega parka in otroškega igri-

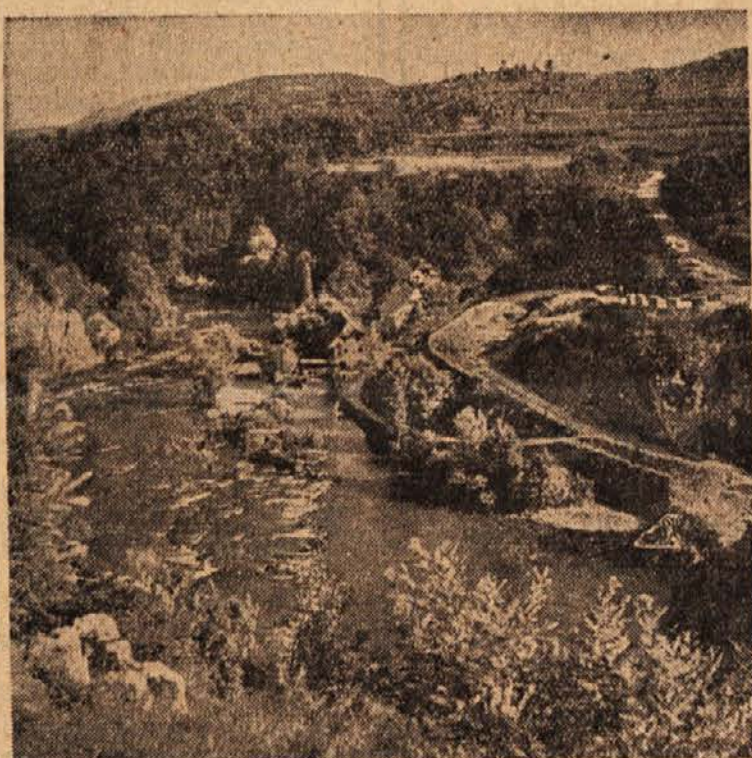
šča. Letos bo občina s pomočjo konjiških podjetij nabavila novo kinoaparaturu, ki jo bodo postavili v kulturni dom. Za letos imajo v načrtu še ureditev nekaterih uradnih prostorov. Predlog letošnjega proračuna znaša 7.500.000 dinarjev izdatkov in 4.900.000 dinarjev dohodkov. V primerjavi z lanskim letom so izdatki znatno večji za socialne podpore in za prispevek za socialno zavarovanje. Volivci so tudi predlagali, naj bi prispevala denar za ureditev ceste na kolodvor predvsem konjiška in druga večja podjetja iz okolice, ker jo le-ta največ uporabljajo. Menili so tudi, naj bi v bodoče izdajali gradbena dovoljenja za zidavo stanovanjskih blokov in hiš predvsem v bližini kanalizacije in vodovoda; tako bi zmanjšali gradbene stroške, ker ne bi bilo treba daleč napeljavati vode. O vsem, kar so volivci predlagali, bo ljudski odbor še razpravljal. L. V.

RADGONA BO DOBILA NOV VODOVOD

Zeli pa imeti tudi dober zdravstveni dom

Načrt investicij LO mestne občine Radgona predvideva 5 milijonov din za začetna dela pri gradnji vodovoda. Letos bodo zgradili rezervoar, ki bo stal na hribu nad mestom pri bivšem gradu. Upajo, da bodo prihodnje leto že polagali cevi po ulicah, v nekaj letih pa bo vse mesto preskrbljeno z zdravno pitno vodo. Letos nameravajo graditi tudi večjo zgradbo za upravno poslovanje Ljudske milice. Zgradba, v kateri je sedaj uprava Ljudske milice, ima ustrezne prostore za zdravstveni dom, kakršen je v mestu nujno potreben. Zaradi tega menijo, da bo ceneje zgraditi upravno zgradbo za Ljudsko milico, za katero v letošnjih investicijah predvidevajo 8 milij. din,

kot če bi gradili nov Zdravstveni dom. V investicijski načrt je vnesena tudi regulacija Plitvice in graditev mosta v skupnem znesku 1.500.000 din. Za obnovo in popravilo šolskih zgradb pa je predvideno 1.800.000 din, in sicer za šolo v Spodnji Sčavnici in gimnaziju v Radgoni po 750.000 din in za ureditev vaješnice šole 300.000 din. J.

Motiv blizu izvira Krke

Vsaka šola nekaj stane

V trgovskem podjetju OZZ Križevci je imel kolektiv nedavno delovni sastanek. Na njem so odobrili bilanco za lansko leto. Delavcem in uslužbenecem so poljanski posamezne postavke v bilanci. Vse delo je šlo nekako v redu, je pri plačnem fondu se je zataknilo. Novica, da bodo preleteli na račun lanske plače - od lanskega junija je kolektiv prejel samo 50 % plače - samo razlika 15.000 din in ne 75.000 din, kar bi dalo sto odstotno plačo je vse zelo razburila. Navzoči so jeli vpraševati, zakaj tako. Nato so ugotovili, žal praskan, da je bil tarifni pravilnik podjetja slabo sestavljen. Plače nekaterih uslužbenecov in delavcev niso bile pravilno kategorizirane. Pri podjetju so dejali, kdaj pa kdaj prikolonisti delavci, ki so obremenjevali plačni fond. Razen vsega tega je bilo še slabo knjigovodstvo vzrok, da so konec leta precej presežili plačni fond. Za 800.000 din je oskodovala kolektiv tudi slaba kupčija z osebnim avtomobilom. Če bi hoteli izplačati vso razliko lanskim plač, bi šlo podjetje na boben, saj bi morali plačati nad 7 milijonov din davkov. Tema je kriv kolektiv s vodilnimi ljudmi in delavskim svetom. O. K.

Tako nečloveško ravnanje zasluži še posebno obsodbo

Celje, konec marca. Prav te dni, ko je mala Zdenka stopila v peto leto življenja, je njena mati doživela nečloveško ravnanje, ki zasluži vso obsodbo. Zdenka je nezakonski otrok. Ko je njena mati zahtevala oskrbino za otroka, ji je sodišče to priznalo in naložilo nezakon-

skemu odetu plačevanje mesečne oskrbine v znesku 800 din. Čeprav je to majhen znesek, pa oče niti tega ni hotel plačevati. Pred kratkim, potem ko je mati zamažala zahteva od očeta, naj izpolni svojo obveznost, sta se vendar dogovorila za sestanek, na katerem bi uredila stvar. Mati je pri-

šla na sestanek ni hudega sluteč. Toda oče Zdenko jo je takoj napadel s kolom, jo zvezal in odvelkel na svoj dom, kjer jo je vreteljal in mučil. Nato jo je spravil v svojo sobo, kjer jo je z grožnjami prisilil, da je podpisala izjavo, da on ni oče njene nezakonskega otroka.

Če se otrok igra z vžigalnikom

Dne 26. marca je prišlo goreti hiša Z. M. v Idriji. Podnajemnica S. M. je poslala 6-letnega sina k sosedu, naj bi ji posodil vžigalnik. Preden pa ga je otrok osvojeno vrnil, je v šupi prižigal seno. To so je vnelo, ogenj pa se je razširil tudi na stanovanjsko poslopje. Škoda je za 300.000 din. Posojec je ni bilo zavarovano.

Tatvina na ljubljanski postaji Dne 4. aprila so železničarji v Ljubljani opazili, da je nekdo vstopil v vagon s denarnimi listi in da je odnesel električni transformator in kabel dolg 25 m. Pogrešali so tudi nekaj električnih žarnic.

Spet požar zaradi neprevidnosti

Ponoči od 1. na 2. april je pričelo goreti gospodarsko poslopje J. R. v Markovcih v tuj-skem kraju. Pogorelo je ostreje biva, škoda je 600.000 din. Komisija je ugotovila, da je prišlo goreti v skednju, kjer je najbrž nekdo prenočeval in kadil.

Spet pretep

V Srednji Kanomiji v tolimskem kraju so se 4. aprila po veselic fantje stekli. Kmalu po pretepu so ljudje našli 50 m od gostilne mrtvega 20-letnega V. O.

Skrozi streho so vrtili

V noči od 2. na 3. april so vlomili skozi streho v hišo A. P. v vasi Radizel, okraj Maribor. Iz kleti in shrambe so latovi odnesli 15 kilogramov mesa, 40 kg mesa, 30 litrov vina in še druge stvari v skupni vrednosti 35.000 din.

Ustrelil se je

V okrajnem delu na Glavnem trgu v Mariboru se je 3. aprila ustrelil v glavo 35-letni O. S. Samomorilec je bil književnik, zaposlen v Mariboru. Krozil mu je prebila glavo in je obličala v steni. Zakaj se je ubil, ni vedo.

S tem je ponižanje, zapostavljanje in vae trpljenje, ki se je začelo pred petimi leti, doseglo svoj vršek. Toda že prej življenjska pot te, danes 45-letne žene, ni bila lahka. Še mlada je postala vdova. Moža so ji Nemci sežgali v Dachau, tako da je po vojni ostala sama s štirimi otroki. Z delom si je služila kruh, kajti pomoč ki jo je dobivala, ni zadostovala za večje družino. Pred leti je začel k njej zahajati mlad fant, sin bogatega kmeta iz iste vasi. Sprva sta se razumela. Ko pa je vdova rodila Zdenko, se je obrnilo. Otrokov oče ni hotel o otroku ničesar slišati, vendar je očitovstvo pred sodiščem slednjile je priznal. Toda za vzdrževanje otroka vseno ni hotel ničesar prispevati. Branil se je vsakega stika z materjo svojega otroka, dokler ni zagrešil tega grdega dejanja. Njegov oče mu nagradil zaradi otroka noče izročiti posestva, nezakonski otrok pa škoduje njegovemu ugledu. Zdej je skušal svoj cilj doseči s najboljšim podlim in nizkotnim ravnanjem, ki pa prav gotovo ne bo koristilo niti njegovim častni niti njegovemu ugledu. Bilo bi zato prav, da ga oblasti pokličejo na odgovor.

Z=A=D=N=J=E=V=E=S=T

DVOBOJ LABURISTOV IN KONSERVATIVCEV V SPODNJEM DOMU

ATLEE ZA KONFERENCO TREH - CHURCHILL PROTI

Vodja britanske opozicije je predložil resolucijo laburistične parlamentarne skupine — Ko je Churchill nanjo odgovarjal, so ga laburisti nekajkrat prekinili in zahtevali, naj odstopi

London, 5. aprila (Tanjug). V do kraja napolnjenem Spodnjem domu je vodja britanske opozicije Clement Attlee otvoril dramatično in hrupno razpravo o vodikovih bombi, hkrati pa je predložil resolucijo laburistične parlamentarne skupine, ki zahteva od vlade, naj ukrene vse potrebno za sestanek med Churchillom, Eisenhowerjem in Malenkovom. Trije naj bi obravnavali poleg vprašanja vodikove bombe in obojzvitve tudi nove probleme, »pred katerimi se je znašel svet zaradi pojava atomske bombe«.

Attlee je dejal, da dvomi v trditve predsednika Churchilla, da bo atomska obojzvitve prepričala agresijo. Zdelo bi se, da bi bilo res tako, je nadaljeval Attlee, toda dejstvo je, da bodo uporabili vsako orožje, če bo narodni obstoj ogrožen, ko bi izbruhnila prihodnja splošna vojna.

Menimo, je nadaljeval Attlee, da preti civilizaciji velika nevarnost, hkrati pa smo se znašli v popolnem novem položaju v zgodovini človeštva. Vodikova bomba bi uničila New York, London, Moskvo, Pariz ali katero koli drugo mesto. Vemo, da imajo ZDA tako orožje menimo da ga ima tudi SZ in da ga bodo v nekaj letih imele še tudi druge države. Zato se upravičeno bojimo, da bi vojna med državami, ki imajo vodikovo bombo, uničila civilizacijo, ker smo dosegli kri-

tično točko glede na obojzvitve. Attlee soglašal s pobudo zahodnih držav, da bi se znova sestala razorožitvena komisija OZN, ne pričakuje pa preveč od teh razgovorov in zato vztraja, da bi se morali sestati najvišji predstavniki treh veselil. Preostane nam edina pot, je dejal Attlee, da se lotimo novega načina za urejanje svetovnih problemov, najti moramo skupen kompromis. Ob zaključku govora, ki ga je Dom sprejel z velikim odobravanjem, je Attlee dejal: Prepričan sem, da bi konferenca treh s podporo vsega človeštva odvrnila strah na svetu in bi pomenila splošni preobrat v zgodovini človeštva.

Za Attleejem je spregovoril predsednik Churchill. Tudi njega so prisotni navdušeno pozdravili. Soglašamo z vsem, je rekel Churchill, kar je povedal g. Attlee, zdi se mi pa, da g. Attlee ni premagal ovir med dejstvi, ki jih je sam omenil in praktičnimi metodami za ureditev navedenih problemov. Predsednik Churchill je ponovno izjavil, da ne bo zahteval od ZDA, naj prenehajo preizkušati atomsko bombo, kar bodo še ta mesec nadaljevali. Prav tako je tudi odbil nasvet, naj bi britanska vlada »brez odlašanja« sklicala konferenco predsednikov treh veselil. Sedanj položaj — po Churchillovem mnenju — le ni tako slab, kakor bi si ga mogli zamisliti ob mračnem prikazovanju g. Attleeja. S tem kar se dogaja in se bo v bližnji bodočnosti še dogodilo na Tihem oceanu se bodo kvečjemu povečali upi za doseg svetovnega miru, je nadaljeval g. Churchill. Churchill je tudi pozval, da je treba preprečiti razširjenje

panike in hysterije, ker so rezultati sedanjih poizkusov ugodni za svobodni svet. Dejal je tudi, da so Rusi v razvoju vodikove bombe precej bliže izsledkom v ZDA kot pa so bili za časa atomskih poizkusov. Kakor se sicer čudno sliši, pa vendar čutim, da prav zaradi splošnih možnosti uničevanja lahko gledamo v bodočnost z zaupanjem, je naglasil Churchill.

Ko je omenil pogoste napade nasprotnikov, ki mu zamerijo, da ni zahteval od ZDA podrobnih informacij o vodikovi bombi, je Churchill dejal, da je zato odgovorna — v kolikor se sploh lahko govori o odgovornosti — laburistična vlada. Zatem je danes prvič v javnosti iznesel spoznanje, podpisano 1. 1943 s predsednikom Rooseveltom v Quebecu. Po tem sporazumu sta obe državi sklenili, da druga proti drugi ne bosta uporabljali atomskih energije in brez skupnega dogovora tudi ne bosta z njim napadli koga drugega.

Tedaj so laburisti s ostrimi medklicami napadli predsednika Churchilla in v nastalem premaru je spregovoril vodja opozicije Attlee, ki je dejal, da pri vsem tem nima nikake odgovornosti laburistična vlada, pač pa ameriški kongres. Medklici laburističnih poslancev so postajali še burnejši in nekateri so zahtevali, naj Churchill odstopi. Sele po nekaj minutah je mogel Churchill nadaljevati, toda v dvoranji se zlepa ni pomirilo. Končno se je Churchill spet dotaknil konference najvišjih predstavnikov treh veselil in dejal, da se mu ne zdj prav primeren trenutek za sklicanje take konference, ker zdaj teko priprave za ženevsko konferenco.

Pariz potrdil Dullesove podatke o kitajski pomoči Ho Ši Minhu v Indokini

London, 5. aprila (AFP). Izjava ameriškega zunanjega ministra Dullesa o kitajski pomoči Ho Ši Minhu je izzvala v Londonu precejšnje presenečenje tako zaradi pomembnosti te informacije, pa tudi zaradi morebitnih posledic. Po sporočilu dobro obveščenih virov se bo britanska vlada pozanimala v Washingtonu in Parizu o podatkih, ki jih je navedel Dulles. Prav tako pa bo tudi Foreign Office preveril te podatke. V Parizu pa ob Dullesovi izjavi potrjujejo, da je take podatke, kot jih je navedel Dulles, dobila tudi francoska vlada. Uradni krogi celo dodajajo, da je Dulles navedel le delne podatke

o kitajski udeležbi v indokitajskih vojnah. V krogih OZN komentirajo Dullesovo izjavo z mnenjem, da vprašanja Indokine ne morejo sprejeti na dnevni red te organizacije brez pristanka Francije. Obtožbo proti Kitajski zaradi »agresije v Indokini« pa bi morali predložiti Varnostnemu svetu, kjer bi sovjetski veto onemogočil vsako akcijo. Možna je še izredno zasedanje Generalne skupščine, toda za to bi se morala odločiti večina članic OZN.

Nočne brzojavke

Hanoi, 5. aprila (AFP). Tukaj poročajo, da se bliža Dien Bien Fuju še 20.000 novih Ho Ši Minhovih vojakov, ki naj pomagajo vietnamskim silam pri obleganju te trdnjave.

Koncert akademskega pevskega zbora, Tone Tomšič

Ljubljana, 5. aprila — Akademski pevski zbor ljubljanske univerze »Tone Tomšič«, je zvest svojemu načelu prirejanja tako imenovanih stilnih koncertov, izvajal nocoj v Filharmonični dvorani prvič svoj novi, v tem delovnem letu pripravljeni spored — slovenske balade. Ta koncert so pevcu Akademskega zbora povežali s priručno proslavo 25-letnice kulturnega in umetniškega delovanja svojega dirigenta, učitelja in prijatelja, kakov ga imenujejo v programski knjižnici, Radovana Gobca.

Da bi spored nudil kar moč zaokrožen prikaz slovenske glasbene baladne tvorbnosti, je umetniški vodja sprejel vanj, in sicer v sredo med osmero zborovskih balad, tudi štiri balade za samospjev in klavir. S tem je dosegel osvežujoč kontrast, da je ublažil celoto, ki bi drugače zaradi vse-skozi enakšnega, tragičnega ali vsaj mračnega temeljnega vzdušja pesmi lahko postala enolična in težko prebavljiva.

Akademski pevski zbor se je, kakor beremo, letos solidarni gledalci sestave svojih članov, ker si je že ustvaril stržen dobrih, izkušnih pevcev in se bo tako v bodoče lahko izognil nevarnemu nihanju, v kakršno ga je pretekla leta večkrat vrglo njihovo menjavanje. V zborovski zvočnosti se ta, nedvomno srečni, preokret v življenju zbora sicer pri tej priliki še ni močno odražal, v glavnem pač zaradi zvočnih pomanjkljivosti šibkejšega moškega zbora. Gotovo pa bodo ugodne posledice ustaljenja članstva prihajale s časom vedno bolj do veljave. Vendar je zvočnost ženskega in

Kardelj sprejel indijskega veleposlanika

Beograd, 5. aprila (Tanjug). Podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj je danes popoldne sprejel indijskega veleposlanika v FLRJ g. Binaja Randžana Sena.

Delegacija JLA se je vrnila iz Ankare

Beograd, 5. aprila (Tanjug). Nocoj se je vrnila iz Ankare jugoslovanska vojaška delegacija z generalnim podpolkovnikom Ljubom Vučkovićem. Jugoslovansko delegacijo, ki se je udeležila v Ankarini vojaških razgovorov balkanskega pakta, so sprejeli generalni podpolkovnika Pavle Jakšič in Ivan Rukavina, generalmajor Milan Zeželj in drugi.

Haile Selasie bo obiskal ZDA

Washington, 5. aprila. Na povabilo predsednika Eisenhowerja bo etiopijski cesar Haile Selasie obiskal 27. maja ZDA. To je danes napovedal predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva. Haile Selasie bo v ZDA mesec dni, zatem pa bo obiskal še Kanado in Mehiko.

Rimska funkconarja v Trstu

Trst, 5. aprila (Tanjug). Danes sta prispela v Trst član vodstva demokrščanske stranke iz Rima Marazza in član vodstva italijanske neofašistične stranke Romualdi. Casniki poročajo, da se bo Marazza sestal z lokalnimi demokrščanskimi funkcionarji in z njimi utrdil zvezo z vodstvom v Rimu. Neofašist Romualdi pa bo sodeloval na javnih zborovanjih neofašistične organizacije.

Sovjetske privolitve za ženevsko konferenco

London, 5. aprila (Tanjug). V sovjetski noti, ki so jo danes prejeli predstavniki zahodnih sil glede na konferenco v Ženevi, je sovjetska vlada privolila, da bodo uradni jeziki na konferenci angleščina, ruščina francoščina in kitajščina. SZ soglašal tudi, da bi stroške konference krile države, ki se bodo konference udeležile, nadalje, da bi ustanovili sekretariat z zastopniki SZ, Francije, ZDA in Velike Britanije. V tej noti govori sovjetska vlada o ženevski konferenci kot o »konferenci petih veselil«.

Maršal Juin oslone v atlantskem paktu

Pariz, 5. aprila (AFP). Poveljstvo sil atlantskega pakta na području Srednje Evrope je sporočilo, da v sedanjem položaju ne bo odstopil maršal Juin, ki se je zadovoljil s prejetim zadoščenjem. Sporočilo tudi pravi, da bi maršal Juin odstopil le v tem primeru, če bi ga zamenjal kak drug francoski general, za zdaj pa se ne ve kdaj bi postavili koga drugega na njegovo mesto.

mešanega zbora obče dobra.

Vse zborovske pesmi, med katerimi vsebujejo nekatere tehnično težavne probleme, so bile natančno in čvrsto nastudirane. Mešani zbor je pel naslednje: Marolt-Gobec: Balade o Marički, Tomc: Hajduk Velja, Adamič: Vragova nevesta, Tomc: Ponočna potnica, Gobec: Njene oči, Tomc: Rošlin in Verjanko. Moški zbor je pel Foersterjevega Spaka, a ženski Svarovo Siroto Jerico. Radovan Gobec ima pri sleherni pesmi jasen interpretacijski koncept, in je najmočnejši ter najbolj prepričljiv v prefinjenem in bogatem, vedno tesno na besedni izraz naslonjenem fraziranju.

Odlčno so opravili svojo nalogo kultivirani solisti baritonist Andrej Štrukelj-Andrejev (Savinova skala v Savini in Arničeva Jesenska balada), sopranistka Sonja Drakslerjeva (Kozina: Srečanje) in basist Zdravko Konač (Lipovšek: Mejnik) ob neprekosljivi spremljavi Marijana Lipovška. Partizanska balada Srečanje (M. Bor), kakor jo je zapela Sonja Drakslerjeva, je bila med vsem vendar najintenzivnejše, najbolj baladno umetniško doživetje.

Akademski pevski zbor je gotovo na dobri poti. Naj bi si za dal sedaj bolj določne bolj specifično onredljene glasbeno-kulturne naloge v obliki prizadevanj za dvig resnično ljudske slovenske glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti. Tako bo lahko v svojih sporednih delih kirke zamne, sledil enotnejšim in določnejšim, za vsak sezon vnaprej začrtanim smerem.

Rafael Ajlec